

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 100. vuosikerta 9.12.2024

10 | 24

**Ylen työntekijät
kritisoivat
leikkaus-
suunnitelmia
s. 6**

**Liitto pyrkii
talouden
tasapainoon
s. 8**

**Ville Pernaa
aloitti Avun
johdossa
s. 33**

**Mikä on vialla journalismissa?
Pyysimme kymmenen ratkaisua
kymmeneen ongelmaan. 14**

100
1924 – 2024
JOURNALISTI

KUVA: JUUSO WESTERLUND

Hufvudstadsbladetin
päätoimittaja Kalle
Silfverberg ajelee
vapaa-ajallaan
traktorilla.

s.10

"Harhaan-
johtavien
otsikoiden
kielto olisi
ollut virhe."

Lauri Haapanen

s.4

Seksuaalisen
häirinnän uhrin
haastattelu vaatii
huolellisen
valmistautumisen.

s.12

Marja Honkonen • marja.honkonen@journalistiliitto.fi

Journalismi tarvitsee muitakin puolustajia kuin journalistit

Harva haluaa leikata journalismista kiusallaan. Viime vuosina sille on kuitenkin usein löytynyt jokin "hyvä" syy.

Kun puolueet päättivät leikata Ylen rahoitusta, perusteena oli, että kaikesta muustakin leikataan. Osa poliitikoista on myös sitä mieltä, ettei valtion tehtävä ole rahoittaa mediaa ainakaan yhtä hövelisti kuin nykyisin.

Kaupallinen media on tukenut päätöstä, koska se toivoo saavansa siten uutta maksavaa yleisöä. Toisaalta mediayhtiöt ovat lakkauttaneet julkaisuja ja irtisanoneet journalisteja vedoten milloin paperin ja jakelun hintaan, milloin mainosmarkkinan hiipumiseen.

Puolueet taas ovat kutistaneet ja lopettaneet lehtiään, koska journalismin rahoittaminen "ei ole puolueiden tehtävä" ja koska rahat on haluttu käyttää viestintään.

Samoin on ajatellut myös moni järjestö. Viime vuosina omista journalistisista julkai-

suistaan ovat luopuneet esimerkiksi Suomen Partiolaiset, Lukiolaisten liitto ja joukko ylioppilaskuntia. Viimeisin esimerkki on Helsingin yliopiston ylioppilaskunta, joka jälleen harkitsee *Ylioppilaslehdelle* rahoituksen tuntuva leikkausta.

KENEN TEHTÄVÄ ON RAHOITTAA ja puolustaa journalismia? Näyttää siltä, että monen mielestä "jonkun muun" – ei järjestöjen, ei puolueiden, ei oikein valtionkaan.

Mediayhtiöiden omistajat tuntuvat suhtautuvan journalismiin kuin se olisi mikä tahansa makkaratehdas: jollei se tuota kylliksi, rahat pannaan johonkin kannattavampaan. Journalismimesenaatit ja sivistysmieliset patruunat ainakin ovat harvassa.

Mediatutkija **Rasmus Kleis Nielsen** kiinnitti syyskuussa *Die Zeit*issa huomiota siihen, miten vapaata mediaa puheissaan puolustavatkin poliitikot tekevät vain vähän sen turvaamiseksi.

KUVA: JONNE RENVALL

Timo Kanerva, Mikko Meriläinen
ja Matti Riekkö kertovat 50 vuotta
täyttävän Soundin historiasta ja
tulevaisuudesta.

s.20

Kenen tehtävä on rahoittaa ja puolustaa journalismia? Näyttää siltä, että monen mielestä ”jonkun muun” – ei järjestöjen, ei puolueiden, ei oikein valtionkaan.

Sen sijaan he nakertavat journalismin asemaa yhteiskunnassa kieltäytymällä haastatteluis- ta ja panostamalla sosiaalisen median näky- vyyteen. Mediatukia ja julkista mediaa vielä rahoittavissa maissa molemmista on lähinnä leikattu.

Nielsen kehottaa mediaa kääntämään toi- vonsa yleisöön ja sen luottamuksen säilyttämi- seen. Hänen mukaansa journalistit eivät voi no- jata politiikan tai talouden vaikuttajien hyvään tahtoon. Valtaapitävillä on aina hävittävää suh- teessa heitä valvovaan mediaan.

Ja näin tietysti onkin. Mutta ketkä vaikutta- vat järjestöissä, puolueissa ja yrityksissä, jollei- vät samat kansalaiset? Eikö juuri heidän pitäisi myös näissä rooleissa tukea omalta pieneltäkin osaltaan vapaata ja kriittistä tiedonvälitystä?

Jos journalismia aidosti pitää demokratian kannalta tärkeänä voimana – kuten moni pitää – eikö sitä pitäisi pyrkiä tukemaan aina, kun se vain on mahdollista?

Aito demokratian ystävä ei tyydy vain tilaa- maan ja lukemaan, kuuntelemaan tai katso- maan, vaan toimii median toimintaedellytys- ten puolesta myös muissa rooleissaan.

TÄNÄ VUONNA JOURNALISTI täytti sata vuotta. Jo sadan vuoden ajan meillä on ollut etuoikeus tehdä journalismia yhteisössä, joka ymmärtää sen arvon ja kunnioittaa toimituksen riippu- mattomuutta.

Te meidän rahoittajamme, Journalistiliiton jäsenet, olette halunneet lukea ja tukea jour- nalismia, joka on välillä kriittistä myös teitä it- seänne kohtaan. Lämmin kiitos siitä. Se on yksi tapa pitää huolta omasta ammattialasta ja sen kehityksestä. Se on kaukonäköistä ja kypsää, vaikka välillä kirpaiseekin.

Saman ymmärryksen journalismin ja median roolista soisi lävistävän yhteiskunnan laajem- minkin. Journalismi on liian tärkeää jätettä- väksi vain journalistien puolustettavaksi. ●

KUVA: MIKKO HALVARI

Tinja Huoviala on Kaleva Median retkeilylehden tuottaja ja Kalevan kuntatoimittaja.

s.30

Teoksen myynnistä kertyvistä tuotoista pitäisi saada enemmän tietoa.

s.35

Kannen kuva: Tuomas Kärkkäinen
Takakannen sarjakuva Aino Sutinen

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 100. vuosikerta
9.12.2024

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Marja Honkonen 050 379 9108

TOIMITUSSIIHTEERI /
REDAKTIONSSSEKRETERARE
Manu Martinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRAR
Nina Erho 050 379 8155
Manu Haapalainen 050 501 0716

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@atex.com

PAINO / TRYCKERI
Botnia Print, Kokkola
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330
PL 252, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 1/2025
ILMESTYY 3.1.2025,
AINEISTO 11.12.2024
ILMOITUSMYynti:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

VASTUULLISTA
JOURNALISMIA

Harhaanjohtavien otsikoiden suorasanainen kielto olisi ollut virhe, väittää tutkija Lauri Haapanen

Lauri Haapanen, teksti • Aapo Huhta, kuva

LAURI HAAPANEN

- 44-vuotias filosofian tohtori ja journalistiikan dosentti
- Journalistiikan yliopistonlehtori Jyväskylän yliopistossa
- Julkisen sanan neuvoston jäsen 2017–2019
- Media & Viestintä -Lehden toinen päätoimittaja.

Uudet *Journalistin ohjeet* tulivat voimaan lokakuussa. Ohjeita uudistanut työryhmä teki hyviä ehdotuksia, mutta monet niistä eivät kustantajille kelvanneet. Yksi torpauista koski otsikointia.

Kuten aiemminkin, otsikolle pitää löytyä sisällöstä ”kate”. Jatkoksi ei kuitenkaan hyväksytty sivulauseita ”eivätkä ne saa olla harhaanjohtavia”.

Tuskin kukaan vesittää otsikoinnilla kunnon juttua tai tutkivan journalismin työvoittoa. Mutta verkko tarvitsee jatkuvaa syötettä. Siksi tulkitsen kustantajien halunneen jatkossakin paikata tyhjänä kumisevia sisältöjä otsikkokikkailulla.

Helsingin Sanomien entisen päätoimittajan **Laura Saarikosken** mukaan kyse on eloonjäämistäistelusta. Ennen kuin lehdet luopuvat printistä, ne yrittävät saada mahdollisimman paljon digitilauksia. Lehdet hakevat uuden yleisön huomiota klikkiotsikoilla silläkin uhalla, että ne karkottavat vakiintuneempaa lukijakuntaa.

Uusi Juttu selvitti, että journalismissa ärsyttää eniten otsikointi. Päätoimittaja **Olli Seurin** mielestä kyse ei ole vain otsikoista, vaan ”klikkiotsikoiden kautta yleisö sanoittaa huoltaan heille tärkeän mediatuotteen huononemisesta”.

Otsikointi ärsyttää myös tekijöitä. Tein **Maria Lassila-Merisalon** kanssa alkuvuonna kyselyn, johon vastasi reilu sata toimittajaa. Heidän mukaansa nykyinen tapa otsikoida heikentää merkittävästi yleisön luottamusta journalismiin.

Väitän silti, ettei otsikoiden nykyistä tiukempi sääntely *Journalistin ohjeissa* ole tarpeen.

JULKISEN SANAN NEUVOSTON ratkaisut toimivat ennakkopäätöksinä *Journalistin ohjeiden* tulkinna.

Otsikon harhaanjohtavuudesta ennakkopäätöksiä on jo hyvä valikoima, ja osassa niistä JSN perustelee ratkaisuaan nimenomaan harhaanjohtavuudella.

Otsikko voi esittää asian, jota juttu ei edes käsittele.

Näin tapahtui, kun *Ilta-Sanomat* lietsoi somepöhinää ”sukupuolettomista liikennemerkkeistä”.

Otsikko voi nostaa esiin asian, joka on väärin myös jutussa. Tällöin otsikolle on katetta – mutta virheellistä – kuten kävi *Savon Sanomissa*, kun jalkapalloseuran toimihenkilön väitettiin altistaneen joukkueensa koronavirukselle.

Otsikko voi myös johtaa harhaan siten, että asia on jutussa oikein mutta otsikko ilman leipätekstiä ohjaa tulkinnan vikaan. Näin tapahtui, kun *Ilta-Sanomat* uutisoi **Trumpin** puheesta koronatoimista. Toisaalta MTV:n peräton spekulointi vaatebrändin natsisympatioista sai vapauttavan.

Todenmukainenkin otsikko voi herkutella tarkoitussellaisella monitulkintaisuudella. Näin herkästi lintuinfluenssa tarttuu ihmisiin, otsikoi *Ilta-lehti*, ja vastaus oli, että ei alkuunkaan herkästi. Näin moni auto on hylätty akkukotelon lommojen vuoksi tänä vuonna, otsikoi MTV, ja vastaus oli, että ei yhtään.

Ensimmäisestä tuli langettava, jälkimmäisestä vapauttava, molemmat äänestyspäätöksellä. Tulkintalinjalle haetaan siis uutta suuntaa.

KLIKKIOTSIKOITA TEHTÄILEE pieni mutta näkyvä joukko. Se murentaa omaa arvovaltaansa, mutta samalla heikenee luottamus kaikkiin journalistisiin toimijoihin. Lassila-Merisalo jopa esitti, että klikkiotsikoilla luodaan tarkoituksella vastakkainasettelua ja horjutetaan yhteiskuntarauhaa.

Suorasanainen kielto otsikon harhaanjohtavuudesta olisi kuitenkin saattanut olla virhe.

Työkalut otsikonväentelijöiden suitsimiseen ovat jo olemassa. Heillä on näytön paikka sen suhteen, ettei ohjeiden kiristämistä tarvita. Myös JSN:llä on varaa kiristää tulkintalinjaansa.

Lisäys ohjeisiin olisi johtanut suureen määrään kanteiluita. Niitä ratkottaessa hienoinenkin ylilyönti harhaanjohtavuuden määrittelyssä olisi saattanut vaikeuttaa – muutamien pelehtijöiden vuoksi – arvaamattomalla tavalla satojen sanoma-, aikakaus- ja asiakaslehtien toimintaa. ●

Ylen työntekijät halusivat pian tarkempia tietoja aluetoiminnan uudesta organisaatiosta, sanovat Yle Joensuun toimittaja Laura Kosonen, luottamushenkilö Kai Pohjanen ja Yle Helsingin visuaalinen journalisti Antti Kolppo. Journalisti tapasi yläläisiä eri puolilta Suomea YOT:n tes-seminaarissa Helsingissä 21. marraskuuta.

Ylen alueilla uhan alla viidennes työpaikoista – "Kyse on kaikkien oikeudesta riippumattomaan tietoon"

Nina Erho, teksti • Heli Saarela, kuva

60

Journalistiliitto kutsui 18. marraskuuta noin 60 Suomessa ilmestyvää ammattiyhdistyksen lehteä keskusteluihin itsensätyöllistäjien työehdoista. Tähän mennessä Journalistiliitto on tehnyt freelancerien työehdoista ja palkkioista sopimuksen *Arbetsbladeten*, Art Housen, *Demokraatin* ja *Kansan Uutisten* kanssa. Lisäksi *Hufvudstadsbladet*, *Borgåbladet* ja *Västra Nyland* ovat luvanneet nostaa freelancereidensa palkkioita loppuvuonna lehdistön palkankorotusten mukaisesti.

Lähde: SJL

Suomalainen rokokritiikki hävisi Ruotsissa valtiota vastaan nostamansa oikeusjutun. Hovioikeus moitti silti SVT:n *Vaccinkrigarna*-dokumenttia piilokameroiden käytöstä. Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Yle aloitti marraskuussa muutosneuvottelut, joissa uhan alla on yhteensä 375 työpaikkaa. Ylen aluetoimituksissa vaarassa on noin viidenes työpaikoista.

Mahdollisten irtisanomisten määrä oli alueiden työntekijöille järkytys.

Alueiden työntekijöitä edustava Ylen ohjelmatyöntekijöiden YOT:n luottamushenkilö **Kai Pohjanen** sanoo, että määrä on ristiriidassa Ylen säästöistä päättäneen parlamentaarisen työryhmän mietinnön kanssa.

"Mietinnössä korostetaan erikseen valtakunnallisen ja maakunnallisen uutistoiminnan tärkeyttä monimuotoisen tiedonvälityksen varmistamiseksi. Samaan aikaan ollaan leikkaamassa näin paljon työpaikkoja. Varmaankaan mietinnön laatijat eivät ihan ymmärtäneet, kuinka suu-
resta asiasta tässä on kysymys", Pohjanen sanoo.

Aluetoimitusten työ on sekä valtakunnallisesti että paikallisesti merkittävää, sanoo Yle Joensuussa työskentelevä toimittaja **Laura Kosonen**.

"Kerromme paikallisista asioista paikallisille ihmisille mutta myös koko Suomeen. Kyse on kaikkien suomalaisten oikeudesta riippumattomaan tietoon ja siitä, tiedämmekö me, miten eri puolilla maataamme eletään."

JOS ALUETOIMITUKSISTA vähennettäisiin suunnitelman mukaisesti joka viides työpaikka, kaikkia töitä ei olisi tietenkään mahdollista tehdä entiseen tapaan, Laura Kosonen sanoo.

"Aluetoimittajan työ on jo nyt tosi täyttä, niin kuin toimittajan työ on varmaan muuallakin Ylessä. Teemme moneen välineeseen, kuvaamme liikkuvaa kuvaa ja stilliä, teemme tekstiä, ääntä ja paljon versiointia."

Pohjanen mukaan työnantaja on neuvotteluissa ehdottanut ratkaisuksi juttumäärien vähentämistä, johtamisrakenteen suoraviivaistamista ja "koko tekemisen keventämistä".

Laura Kosonen toivoo, etteivät muutokset tarkoita alueiden uutistytön johtamista jatkossa jostain kaukaa.

"Kullakin alueella on oma väestörakenteensa, elinkeinonsa ja muut ominaispiirteensä, kuten meillä Joensuussa itäraja. Ne vaativat paljon paikallistuntemusta ja paikalliskontakteja. Myös alueellisen uutistytön johtamisessa paikallistuntemus on keskeistä."

Työnantaja on neuvotteluissa sanonut myös, että läsnäoloa alueilla vahvistetaan. Henkilöstön

on vaikea käsittää, miten se onnistuu, jos viiden-
nes väestä vähennetään.

Henkilöstöä mietityttää myös se, että työnantaja on nimennyt aluetoiminnan muutosten suunnitteluvastuuseen Yle Uutisten päätoimittajan **Riikka Räisäsen** Helsingistä. Pasilan työn suunnittelua taas vetää aluetoiminnan päällikkö **Karri Lehtiö**.

LUOTTAMUSHENKILÖT odottavat työnantajalta tietoa siitä, miten aluetoimitusten säästöt kohdistuvat henkilöstöön ja miten muuhun.

"Vain lukujen pohjalta voimme ehdottaa irtisanomisille vaihtoehtoja", Kai Pohjanen sanoo.

Mahdollisten irtisanomisten määrä hämmentää Pohjasta myös siksi, että työnantajan puheet ovat ristiriidassa aiempiin puheisiin verrattuna.

Yle automatisoi tänä vuonna alueellisten tv-uutisten lähettämistä ja irtisanoi neljä työntekijää. Vuonna 2023 se poisti alueiden työntekijöiltä palkanlisän, jolla oli katettu joustot uutistilanteissa. Vuonna 2022 se poisti alueellisten tv-uutisten juontajat.

"Työnantaja antoi ymmärtää, että kun nämä tehdään, se vaikuttaa mahdollisissa muutosneuvotteluissa irtisanottavien määrään", Pohjanen sanoo.

Työnantaja suunnittelee parhaillaan aluetoiminnan uudelleenjärjestelyä. Se on kertonut suunnitelmistaan luottamushenkilöille neuvotteluissa tarkemmin, mutta niistä ei ole saanut vielä kertoa henkilöstölle.

Työnantaja kertoi 29. marraskuuta henkilöstölle, että jatkossa alueiden päälliköitä on yhdentoista sijasta neljä ja alueet ovat etelä, itä, länsi ja pohjoinen.

"Kysymyksiä on edelleen paljon enemmän kuin vastauksia. Ihmisten epätietoisuus välittyi teknisten laitteidenkin läpi", Kai Pohjanen sanoo.

Tiedonpuute raastaa, turhauttaa ja synnyttää spekulatioita.

Kai Pohjanen mukaan "yhteinen vastustaja" on toisaalta hitsannut porukkaa yhteen. Vaikka luottamushenkilöillä on ollut alueen työntekijöille toistaiseksi vähän konkreettista kerrottavaa, heidän infotilaisuutensa ovat olleet vertaistuen kannalta tärkeitä.

"Neuvottelujen aikana YOT on myös saanut paljon uusia jäseniä."

Ylen muutosneuvottelut alkoivat 12. marraskuuta ja kestävät ensi vuoden puolelle. ●

"Aluetoimittajan työ on jo nyt tosi täyttä, niin kuin toimittajan työ on varmaan muuallakin Ylessä."

Laura Kosonen, Yle Joensuun toimittaja

"Kustannustoimittajan nimi ei kuulu ainakaan kirjan sisäsivulle. Sen sijaan kiitoksissa nimen mahdollista mainitsemista on vaikea pitää sopimattomana."

Kustannustoimittaja Juha Eskola. Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Ylen otti keväällä käyttöön HR-järjestelmä Workdayn, johon henkilöstö voi täydentää taitojaan ja ominaisuuksiaan. Järjestelmä tarjosi vaihtoehdoksi myös "ammattiliiton vaikutusvallan minimoimiseen liittyvät käytännöt." Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Talous- ja hallintopäällikkö Sirpa Hannula toivoo Journalistiliiton olevan jatkossa vähemmän riippuvainen sijoitustoiminnan tuotoista.

Journalistiliitto pyrkii tasapainottamaan alijäämäistä talouttaan

Manu Haapalainen, teksti • Heli Saarela, kuva

Journalistiliitto aikoo jatkossa painottaa toiminnassaan aiempaa tehokkaampaa jäsenhankintaa ja kustannustehokkuutta. Myös säästämahdollisuuksien etsiminen jatkuu. Lisäksi liitto pyrkii sijoituspolitiikkansa aktiiviseen arvioimiseen. Sijoittamisen riskitasot se aikoo pitää edelleen matalalla.

Liitto arvioi keräävänsä ensi vuonna 5,6 miljoonaa euroa jäsenmaksuja. Yhdistyksille se maksaa 989 000 euroa ja työttömyyskassalle 696 000 euroa. Varsinaisen toiminnan kulut ovat yhteensä 4,6 miljoonaa euroa.

Tulos jäisi 800 000 euroa tappiolle, mutta liitto arvioi sijoituksiensa tuottavan 970 000 euroa.

LIITON VARSINAISEN toiminnan tulos on jo vuosia ollut alijäämäinen. Talous on kuluvana vuonna ollut vakaa, mutta se on viime vuosien tavoin paljolti sijoitustoiminnan tuottojen varassa.

Liitto pyrkii tulevina vuosina vähentämään riip-

puvuuttaan sijoittamisesta. Yhtenä keinona jäsenhankinnan tehostamiseksi liiton valtuusto hyväksyi kokouksessaan marraskuun lopulla Helsingin Seudun Journalistien aloitteen jäsenyyden suositelusta pientä palkkiota vastaan.

UUDEN 2024 tammi-syyskuussa Journalistiliitolla on toiminnan alijäämää yli 330 000 euroa, mutta sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot lähentelevät 700 000 euroa. Näin liiton talous on vuonna 2024 kaikkiaan noin 360 000 euroa plussalla.

Liitto on viime vuosina säästänyt kuluja muun muassa kilpailuttamalla vakuutukset ja muuttamalla pienempiin tiloihin.

”Isot säästöt on jo tehty”, Journalistiliiton talous- ja hallintopäällikkö **Sirpa Hannula** toteaa.

Hannula esitteli kuluvan vuoden tulosta ja ensi vuoden talousarviota Journalistiliiton valtuuston kokouksessa Helsingissä 28. marraskuuta. ●

Lue lisää jäsenhankinnan tehostamisesta s. 34

JOURNALISTILIITTO PALKITSI AKTIIVISIA JÄSENIÄÄN

Journalistiliitto palkitsi ansiomerkein kahdeksan liiton aktiivista jäsentä valtuuston syyskokouksen yhteydessä. Ansiomerkin myöntämisedellytyksenä on erityisen ansiokas toiminta liiton hyväksi. Journalistiliiton ansiomerkin saivat: toimittaja **Minna Akimo** (Kaleva, PoJo), uutispäällikkö **Sylvia Bjön** (Hufvudstadsbladet, HSJ), taloustoimittaja **Ilkka Hartio** (eläkkeellä, KSJ), toimittaja **Ansa Heinonen** (eläkkeellä, Savo-Kainuun Journalistiyhdistys), kustannustoimittaja **Alice Martin** (WSOY, HSJ), toimituspäällikkö **Ilja Ojala** (ET-lehti, HSJ), mediaopettaja **Pia Sivunen** (Tampereen yhteiskoulun lukio, PjY) ja viestintäyrittäjä **Sami Turunen** (SFJ).

Esityksiä palkittaviksi ovat voineet tehdä liiton jäsenyhdistykset, osastot ja jäsenet. Ansiomerkeistä päättää liiton hallitus.

Manu Marttinen

A-LEHTIEN, ALMAN JA OTAVA-MEDIAN MUUTOSNEUVOTTELUT PÄÄTTYIVÄT

Alma News Median muutosneuvottelut päättyivät maanantaina 18. marraskuuta. Niiden seurauksena yhtiö irtisanoi parikymmentä työntekijää ja lakkautti *Kaupparehti Optio-* ja *Kaupparehti Fakta* -talousaikakauslehdet sekä terveydenhuollon uutislehden *Mediuutiset*.

Muutosneuvottelujen alussa työnantaja ilmoitti, että ne voivat johtaa enintään 30 työntekijän irtisanomiseen. Neuvottelut koskivat kaikkiaan 80:ta työntekijää.

Otavamedia puolestaan irtisanoi neljä työntekijää 12. marraskuuta päättyneiden muutosneuvotteluiden tuloksena. Lisäksi yhtiö lakkauttaa *Vene*-lehden ja myy *Vauhdin Maailman* liiketoiminnan RRV Motorsport Oy:lle sekä uudistaa organisaatiotaan.

A-lehtiä muutosneuvottelut päättyivät 26. marraskuuta ja johtivat yhdeksän journalistista työtä tekevän ihmisen töiden loppumiseen.

Manu Marttinen

MUOVISEN PRESSIKORTIN VOIMASSAOLO PÄÄTTYY

Muovisten pressikorttien voimassaolo päättyy vuoden 2024 lopussa. Jos Journalistiliiton jäsen haluaa uuden muovisen kortin vuosille 2025–2026, se pitää tilata. Liitto ei lähetä korttia ilman tilausta.

Digitaalinen pressikortti sen sijaan päivittyy vuo-

den vaihtuessa ja sen voimassaolo jatkuu automaattisesti.

”Yhä useampi Journalistiliiton jäsen on ottanut käyttöön digitaalisen pressikortin. Se kulkee aina mukana puhelimessa ja on helppo käyttää”, Journa-

listiliiton palvelujohtaja **Simon Huldén** sanoo.

Pressikortti todistaa haltijansa olevan Journalistiliiton jäsen ja oikeuttaa moniin jäsenetuihin.

Manu Marttinen

Kaikella ei ole laajempaa yhteiskunnallista merkitystä

Helsingin Sanomat kertoi perjantaina 8. marraskuuta kiinnostavan paikallisuutisen. Edeltäväksi keskiviikoksi kirkkonummelaiseen kouluun suunniteltu barokkimusiikkikonsertti oli peruutettu. Ohjelmistossa olisi ollut **Georg Friedrich Händelin** *Messias-oratorio*, jossa lauletaan kristinuskon keskeisimmän hahmon, **Jeesuksen** elämästä.

Perustuslaki kieltää pakottamasta ketään osallistumaan uskonnon harjoittamiseen. Koulujen on tästä syystä järjestettävä kaikille halukkaille korvaavaa ohjelmaa, jos osana kouluopetusta harjoitetaan jotain uskontoa.

Alkuperäistä uutista seuranneena maanantaina Yle uutisoi, että Opetushallituksen asiantuntijan mukaan peruutettu konsertti ei kuitenkaan olisi ollut tässä mielessä uskonnollinen tilaisuus, sillä pelkkä kristinuskon hahmojen käsitteleminen esittävässä taiteessa ei tee esitystilanteesta uskonnollista. Kirkkonummen opetusjohtaja kertoi niin ikään, ettei konserttia myöskään koulussa pidetty varsinaisena uskonnollisena tilaisuutena.

USEIMMISSA KOULUISSA tehdään monissa asioissa enemmän kuin lain edellyttämä ehdoton minimi. Tämä oli ilmeisesti tavoite myös tällä kertaa.

Koska uskonnolliset teemat nousevat *Messias-oratoriossa* vahvasti esille, vanhemmille haluttiin tiedottaa tilaisuuden sisällöstä etukäteen ja tarvittaessa järjestää halukkaille muuta ohjelmaa. Koulun rehtorille tieto konsertin sisällöstä oli kuitenkin tullut niin myöhään, ettei hän uskonut tiedon ehtivän tavoittaa vanhempia. Siksi hän katsoi parhaaksi peruuttaa konsertin. Opetustoimen johtaja toivoi, että konsertti voidaan järjestää koulussa myöhemmin.

Näillä tiedoilla kyseessä oli siis ennen kaikkea valitettava katkos viestinnässä. Jos rehtori olisi tiennyt konsertin sisällöstä vähän aiemmin, ongelmaa ei olisi ollut. Varsin ilmeisesti joku mokasi, niin kuin täysin fiksuille ja pätevillekin ihmisille joskus käy.

Tapauksesta olisi voitu ottaa paikallisesti opiksi ja siirtyä eteenpäin. Mutta eihän se tietenkään riittänyt.

Perjantain ja maanantain välissä lukemattomat suomalaiset, myös monet poliitikot ja jopa ministerit, lukivat uutisen ja päättelivät, että barokkimusiikin esittäminen Suomen kouluissa on nyt kielletty. Ilma oli sakeana sellaisia kulttuurisodan kenttätykistön ammuksia kuin "cance-lointi" ja "woke".

JOURNALISMIN TÄRKEÄ TEHTÄVÄ on paitsi kertoa maailman tapahtumista myös tapahtumien yhteiskunnallisesta merkityksestä. Tämä tapaus saa kuitenkin jälleen kerran pohtimaan, olisiko yhtä tärkeää tai tärkeämpää muistuttaa yleisöä siitä, ettei mitään suurta yhteiskunnallista merkitystä välttämättä aina ole?

Journalistin ohjeiden mukaan journalistin velvollisuus on "auttaa yleisöä muodostamaan kuvaa yhteiskunnasta ja maailmasta". Usein tämä tarkoittaa sen selittämistä, mitä merkitystä yksittäisillä uutisilla on. Yhä useammin se kuitenkin tarkoittaisi sen myöntämistä, ettei uutisella ihan välttämättä ole niin suurta merkitystä kuin luulisi.

Joskus moka on ihan vain moka. Näyttää siltä, että tällaisen arvion tekemistä ei nykyisessä yhteiskunnassamme enää voi jättää lukijoiden harteille. On ilmeistä, että edes kaikilla lainsäätäjillä ei ole riittäviä valmiuksia arvioida omin päin uutisten mittaluokkaa tai merkitystä.

Journalismi on lainannut paljon asioita tieteeltä. Ehkä yksi tapa olisi vielä hyvä lainata, nimittäin sanat "lisää tutkimusta tarvitaan".

Tieteessä on varsin tyypillistä lausua ääneen jokin mahdollinen johtopäätös, johon tutkimuksessa esitetyt seikat saattavat viitata, mutta samalla korostaa sitä, ettei tällaista johtopäätöstä kannata vielä vetää. Ensin tarvitaan lisää asiaan perehtymistä.

Tai tässä tapauksessa edes viikonlopun yli jäädyttelyä. ●

Kalle Silfverberg, 45

- *Hufvudstadsbladetin* päätoimittaja heinäkuusta 2023 lähtien.
- Työskenteli *Helsingin Sanomissa* eri tehtävissä 2011–2023, politiikan toimittajana, kaupunkitoimituksen esihenkilönä ja lehden kehityspäällikkönä. Oli myös *Helsingin Sanomien* johtoryhmän jäsen.
- Svenska Ylen politiikan toimittaja 2005–2010.
- Valtiotieteen maisteri, Helsingin yliopisto 2006.
- Naimisissa kirjallisuussäätiö Svenska Litteratursällskapetin viestintäjohtajan **Marika Mäklinin** kanssa. Kaksi lasta.
- Päätoimittajayhdistyksen ja Uutismedian Liiton hallituksen jäsen.
- Asuu Helsingissä. Omistaa maatilan Vantaalla sisarensa kanssa.
- Harrastaa crossfitia ja ruoanlaittoa.

On lokoisaa olla suomenruotsalaisen säätiorahoituksen suojissa, **Kalle Silfverberg**

Hufvudstadsbladetin päätoimittaja viihtyy perheomisteisen lehden rennossa tunnelmassa.

Manu Marttinen, teksti • Juuso Westerlund, kuva

Henkirikos Helsingin Kaivopuistossa on etusivun uutinen HBL:ssä. Helsingin lähiöiden rikokset voi painaa vähän pienemmälläkin.

Henkirikos Kaivopuistossa on tietenkin etusivun uutinen. Lähiöiden rikoksen riippuvat lähiöstä. Teemme lehteä meidän lukijoillemme, jotka asuvat epätasaisesti ympäri Helsingin seutua. Eniten heitä on kantakaupungissa, Lauttasaressa, Munkkiniemessä, Kauniaisissa ja Etelä-Espoossa.

Olit pitkään töissä suomenkielisessä mediassa, mutta näinä aikoina on lokoisampaa olla suomenruotsalaisen säätiorahoituksen suojissa.

On mukavaa, että Konstsamfundet haluaa tukea HBL:ää. Mukavaa on sekin, että pääomistajalle (Bonnierille) journalismi on toiminnan ydin. Bonnier News haluaa nimenomaan tehdä journalismia ja tehdä sitä kannattavasti. Iso ero edelliseen on myös se, että Bonnier on perhe- eikä pörssiyritys. Se tuo tiettyä rentoutta.

Olit Viestikokeskus-jutussa syytettynä turvallisuussalaisuuden paljastamisesta. Journalistille syyte tällaisesta rikoksesta on vähän kuin saisi sulan hattuun.

Eivät syytteet koskaan kivoja ole, mutta HS-kollegaani siteeraten se on myös ammatinvalintakysymys. Juristi on hoitanut hommansa hyvin, ja pari kertaa olen käynyt oikeussalissa.

Kukaan ei oikein tiedä, mikä sinun roolisi oli ennen Viestikokeskus-jutun julkaisua, eikä siitä ole tarvetta puhua nykyään.

Varmasti kaikki tarvittavat asiat on tullut oikeudessa todettua. Käräjäoikeuden tuomioon tutustumalla saa hyvän kuvan asiasta. Tapahtumista on kulunut jo niin kauan, että on vaikea sanoa mitään kovin varmaa niistä ajoista.

Teit Svenska Ylelle ensiuutisen aiheesta, joka tuli tunnetuksi Hesarin "kalapuikkoviiksi"-kohuna. Et ole saanut siitä ansaitsemaasi tunnustusta.

Noihin aikoihin sähköisiin välineisiin tehty uutiset katosivat usein kuin pieru Saharaan. Tein epäasiallisesta käytöksestä uutisen, joka perustui eduskunnan tasa-arvo-raporttiin. *Hesari* teki sitten jatkojutun, josta nousi kohu. **Katselet ihmetellen HS:n uusia journalistisia linjauksia, mutta korrektina ihmisenä jätät käyttämättä mahdollisuuden kommentoida niitä julkisesti.**

En ole kuullut *Hesarin* uusista journalistisista linjauksista tai nähnyt niitä, joten en voi sanoa niistä mitään. Olen hyvin tyytyväinen *Hesarin* lukija ja tilaaja.

HBL:lle on tärkeää löytää juttuun suomenruotsalainen haastateltava riippumatta siitä, missä päin maailmaa juttua tehdään.

Totta kai näin, se on aivan itsestään selvää. Jos suomenkielinen lehti lähtee maailmalle tekemään juttua, ja siellä on oman levikkialueen ihminen ja joku muu, niin totta kai se oman alueen ihminen valikoituu haastateltavaksi. **Vaimosi on suomenruotsalaisen kirjallisuusseuran SLS:n viestintäjohtaja. On kätevää, kun voitte sopia ruotsinkielisen yhteisön viestintäasioista perhepiirissä.**

Työasioita on aika tylsää puida himassa. Käsitykseni on, että *HBL* on aina pystynyt käsittelemään suomenruotsalaisia säätioitä, yhdistyksiä ja muutenkin näitä piirejä myös kriittisesti, eikä siitä ole koitunut lehdelle ongelmia.

Asut kantakaupungissa, mutta omistat siskosi kanssa maatilan Vantaalla. Muuten et mielelläsi Vantaalla liiku.

Päinvastoin! Länsi-Vantaa on minun kotiseutuani. Olen kasvanut lähellä Vantaankoskea.

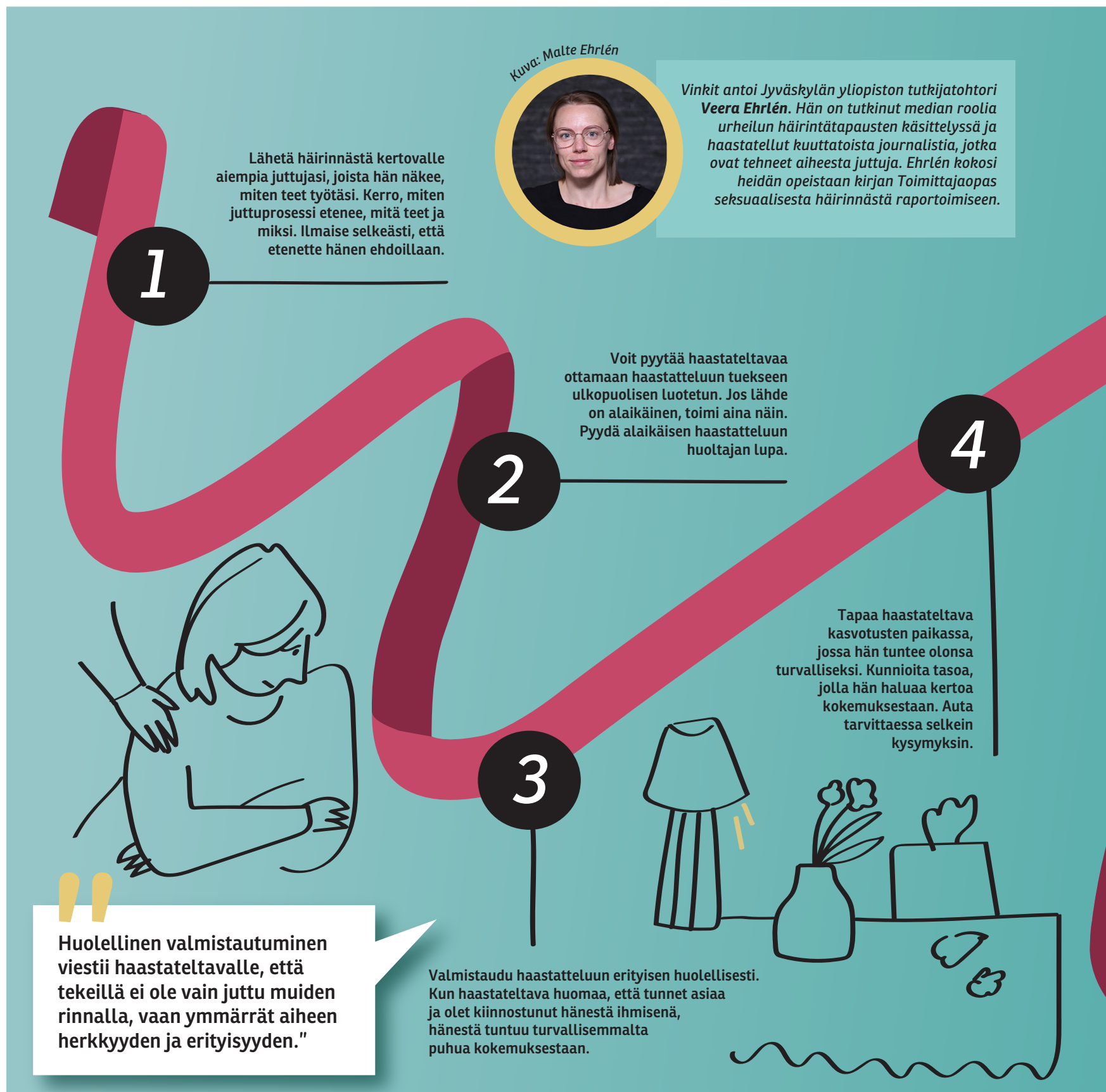
Ajelet tiluksillasi säännöllisesti omalla traktorillasi, koska mitäpä sitä muutakaan mies vapaa-ajallaan tekisi.

Hahmotan asian niin, että on työtyötä ja sitten on siviilityötä, ja traktorilla ajelu tai esimerkiksi lumen auraaminen on nimenomaan siviilityötä. Pellot ovat nyt vuokralla, joten en harjoita siellä maanviljelyä. ●

Näin haastattelet seksuaalisen häirinnän uhria

Seksuaalista häirintää kokeneen ihmisen haastattelemisessa tärkeintä on luottamussuhde. Sitä rakentavat journalistin työtapojen avaaminen, turvallinen haastattelupaikka ja haastateltavan kokemuksen kunnioittaminen.

Nina Erho, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

Varaudu monenlaisiin tunteisiin. Haastateltava, joka on käsitellyt kokemustaan esimerkiksi terapiassa, on eri asemassa kuin haastateltava, joka puhuu kokemuksestaan ensimmäistä kertaa. Hän saattaa itsekkin ymmärtää asian vakavuuden vasta siitä sinulle kertoessaan."

Toimittaja saa näyttää haastattelussa tunteensa. Se on eri asia kuin tarinaan osalliseksi ryhtyminen, voivottelemine tai syyllistäminen."

5

Kuuntele rauhassa ja empaattisesti. Kysy silti myös kriittisiä kysymyksiä.

Vältä omien mielipiteidesi ilmaisemista tapahtumien kulusta tai häirinnästä epäilyistä henkilöstä. Toimittajan rooli ei ole ottaa asiaan kantaa vaan tehdä näkyväksi se, mitä on tapahtunut.

6

Jatka yhteydenpitoa myös jutun julkaisun jälkeen. Kerro esimerkiksi saamastasi palautteesta ja jatkojuttusuunnitelmista ja pohdi jutun vaikutuksia. Kysele haastateltavan vointia ja kuuntele, mitä hänellä on sanottavaa.

8

7

Ennen jutun julkaisemista näytä haastateltavalle koko juttu ja tarjoa hänelle mahdollisuus pyytää korjauksia. Alaikäisen kohdalla näytä juttu myös hänen huoltajalleen.

"Toimittajaopas seksuaalisesta häirinnästä raportoimiseen" käsittelee myös juttuaiheiden löytämistä, häirinnästä epäiltyjen haastattelemista, häirintää käsittelevän jutun koostamista ja toimittajan omaa jaksamista. Koko opas löytyy Jyväskylän yliopiston julkaisuarkistosta: jyx.jyu.fi.

Riko haastattelun kaava, luota kansaan ja nosta katse omasta navasta. Journalistin satavuotisjuhlavuoden päätteeksi pyysimme kymmentä media-alaa seuraavaa kertomaan sadalla sanalla, mikä on journalismin suurin ongelma – ja miten se ratkaistaan. ➔

Manu Marttinen, toimitus • Tuomas Kärkkäinen, kuvitus

NIKLAS THESSLUND

Kirjoittaja on 47-vuotias Imagen vastaava tuottaja, joka päätti ryhtyä toimittajaksi luettuaan lapsuutensa Erä-lehteä ja nuoruutensa Imagea.

Journalismin pitää olla odottamatonta

Tietokirjailija ja yrittäjä **Saku Tuominen** kirjoittaa tuoreessa *Hetkinen*-kirjassaan agendavapaudesta. Tuomiselle se tarkoittaa avoimuutta ja uteliaisuutta, jonkinlaista pakottamisen vastakohtaa.

”Voimme keskittyä siihen, miten me itse haluamme asioiden menevän, tai vaihtoehtoisesti voimme olla avoimia ja uteliaita ja reagoida vaistoillamme siihen, miten asiat kehittyvät”, Tuominen kirjoittaa.

Tuominen ei kirjoittanut journalismista, mutta luin hänen sanojaan journalismia ja sen nykykäytäntöjä vasten. Lukijoita kiinnostavasta tulee usein agenda ja se vaikuttaa sekä sisältöihin että työtapoihin. Aihevetoisuus voi ohittaa uteliaisuuden ja luovuuden, sillä ne ovat tunnetusti aina riski.

Siksi juuri agendavapaus on vastaus, sillä se nousee alamme ytimestä. Maailman, elämän ja todellisuuden on voitava näyttää kyntensä, vaikka alkuperäinen suunnitelma olisi ollut toisenlainen. Sillä koska elämä on odottamatonta, on journalisminkin oltava.

ZAHRA KARIMY

Kirjoittaja on 21-vuotias toimittaja ja medianomiopiskelija, joka on työskennellyt media-alalla 14-vuotiaasta lähtien.

Moninaisuus rikkoo vanhoja rakenteita

Ollessani nuorempi eräs opettajani sanoi, ettei minusta voi koskaan tulla toimittajaa. Hän perusteli väitettään sillä, että suomalainen media ei työllistä maahanmuuttajataustaisia.

Nyt, vuosia myöhemmin, toivon todella hänen nähneen minun juontamani ohjelmat, kirjoittamani jutut, paneelikeskustelut ja esiintymiseni esimerkiksi *A-studiossa*.

Erilaisten ihmisten näkyminen mediassa on todella tärkeää, sillä se muokkaa sitä, miten näemme toisemme ja samalla lisää osallisuutta. Representaation ei tule olla vain symbolista, vaan sen pitää todella näkyä niin kameroiden edessä kuin takanakin.

Tällä hetkellä Suomen mediakentällä näkyy erilaisia toimittajia ja tekijöitä, mutta silti meitä erilaisia on vähän. Meidän tulee tukea uusia tekijöitä ja antaa heille mahdollisuuksia. Jokainen uusi ääni, joka edustaa moninaisuutta, rikkoo vanhoja rakenteita, tuo uusia näkökulmia ja tekee yhteiskunnastamme oikeudenmukaisemman.

PEKKA SEPPÄNEN

Kirjoittaja on 64-vuotias nykyinen media-tarkkailija, entinen toimittaja, päätoimittaja, mediajohtaja ja vuoden journalisti.

Enemmän talouseliitin kritiikkiä

Toivoisin journalismilta enemmän lukijoiden palvelemista kuin niiden palvelemista, joista jutut kertovat.

Toivoisin, että journalisti tuijottaisi enemmän muiden napaan kuin omaan napaansa.

Toivoisin enemmän kilpailua, enemmän vertaisarviointia ja enemmän niiden molempien sietokykyä.

Talouseliitti on vienyt valtaa poliittiselta eliitiltä. Sitä mukaa median kritiikki poliittista eliittiä kohtaan on lisääntynyt ja kritiikki talouseliittiä kohtaan vähentynyt. Harmi.

Sananvapautta on, toivoisin että sitä käytettäisiin.

Toivoisin myös, että journalisti ottaisi asioista selvää itse, eikä rakentaisi työtään toisten journalistien väärinymmärrysten tai etutahojen tyrkyttämien numeroiden ja kielikuvien varaan.

Lisäksi toivoisin enemmän kuvajournalismia kuin pelkkiä kuvia.

SALLA NAZARENKO

Kirjoittaja on 50-vuotias Journalistiliiton kansainvälisten asioiden asiantuntija.

Journalismin pitää hillitä yhteiskunnan militarisoitumista

Journalismin pahin ongelma on sen kyvyttömyys tarttua suuriin rakenteellisiin kysymyksiin. Tällä hetkellä noista kysymyksistä suurin on yhteiskunnan militarisoituminen. Esimerkiksi Ruotsissa on käyty keskustelua Nato-jäsenyyden vaikutuksista yhteiskunnalliseen avoimuuteen. Meillä tuo keskustelu loistaa poissaolollaan.

Puolustusvoimien saama yhteensä yli miljardin lisärahoitus vuosiksi 2023 ja 2024 meni läpi ilman, että kovinkaan moni journalisti asetti yhteiskunnan haavoittuviin ryhmiin osuvat julkishallinnon säästöt sen rinnalle. Jos asiasta kysyy, vastaus on "mutta kun se Putin".

Mielestäni Putin-argumentti on epä-älyllinen: vaikka maanpuolustus tärkeää onkin, myös huolenpidon heikko-osaisista, kulttuurista ja terveydenhuollosta pitäisi sitä olla.

Journalistien pitäisi suhtautua puolustusvoimiin instituutiona, jolla on paljon valtaa ja ainutlaatuinen oikeus salata tietoa. Tämä yhdistelmä huutaa hätiin vahtikoira, joka tuntuu kuorsaavan kopissaan.

Mielestäni Putin-argumentti on epä-älyllinen: vaikka maanpuolustus tärkeää onkin, myös huolenpidon heikko-osaisista, kulttuurista ja terveydenhuollosta pitäisi sitä olla.

Salla Nazarenko, Journalistiliiton kansainvälisten asioiden asiantuntija

JAAKKO KESO

Kirjoittaja on 34-vuotias Yle Kioskin dokumentaristi, joka on kiitollinen vapaudestaan tehdä luovasti.

Kansalaisten haastattelut toistavat samaa kaavaa

Ikävyyttävän usein journalismi tuntuu siltä, että aihe on keksitty tiistain aamupaltsussa ja toteutettu vielä samana iltapäivänä. Katugallupia on lähdetty kuvaamaan viereiseen kauppakeskukseen, jossa toimittajan näköinen toimittaja spiikkaa asiat tv:stä tutulla nuotillaan ja kysyy kansalaisilta kysymyksiä, joihin he toistavat sapluunamaisia vastauksiaan.

Kuvitusta varten on napattu pari otosta kävelvien jalkojen vilinästä. Tuntuu siltä, että katsoisi valmiiksi käsikirjoitettua näytelmää. Minua häiritsee kuinka journalismi liian usein ajaa niin toimittajan kuin haastateltavan kulttuurisiin rooleihin, jotka eivät anna tilaa kahden ihmisen aidolle kohtaamiselle.

Minä provosoin ja oikeasti totta kai ymmärrän, että työkiireet sanelevat paljon käytäntöjä, mutta silti kaipaen näkeväni iltatutiset kuvaamassa inserttiään vaikkapa tuopin äärellä kansankapakassa.

KUVA: JONI SARKKI

KARRI "PALEFACE" MIETTINEN

Kirjoittaja on 46-vuotias rap-artisti ja sanomalehdissä ja radiossa työskennellyt toimittaja.

Nopeus nakertaa journalistien huolellisuutta

Nopea uutissykli ja toistamisen kulttuuri on ongelma. Kun *HBL* tekee jutun "konkurssin partaalla keikkuvasta Finlaysonista", muut mediat tarttuvat uutiseen ja se ehtii levitä laajalle ennen kuin paljastuu uutisankaksi. Toimittajat ovat aina kamppailleet kelloa vastaan, mutta nopea reagointi nakertaa huolellista taustatyötä.

Klikkivetoisuus on hyvä mittari siitä, mikä kiinnostaa, mutta osoittautuu omaa häntäänsä syöväksi käärmeeksi. Se, mikä oli aiemmin uutispäälliköiden harkinnassa, on nyt annettu lukijoiden käsiin.

Kolmas huoli on hevonpaskan valtavirtaistuminen. "Vaihtoehtoiset faktat" ja salaliittoteoriat ovat arkipäivää. Samaan aikaan Ylen rahoitusta leikataan. Trendin pitäisi olla päinvastainen. Median rahoitusta pitäisi vahvistaa. Onneksi medialukutaidon sisältöjä on lisätty peruskouluopetukseen. **Joe Roganilla** on silti maailman suurin mediayleisö.

KUVA: SABRINA BOAIN

INA MIKKOLA

Kirjoittaja on 34-vuotias toimittaja-dokumentaristi ja tietokirjailija, joka on työskennellyt media-alalla noin 15 vuotta.

Näin media johtaa kuluttajia harhaan

1. Jutussa on näennäisesti faktat kohdallaan, mutta se kehystetään harhaanjohtavasti. Silloin siitä syntyvä mielikuva antaa median kuluttajalle virheellisen kuvan aiheesta tai tapahtuneesta. Toimittaja on kenties lähtenyt tekemään skuuppia, mutta kokonaisuus ei lopulta ollutkaan niin mehukas kuin miltä aluksi vaikutti. Silti toimittaja haluaa jutun näyttävän "mega-luokan paljastukselta". Toimittajan ego ei saa mennä totuudenmukaisen tiedonvälityksen edelle.

2. Haastatellaan juttuun meritoituneen oloista asiantuntijaa, joka laukoo täysin kyseenalaisia väittämiä. Laittamalla lausahdukset sitaatteihin väistetään vastuu faktantarkistuksesta. Journalistin tulisi olla kriittinen kaikkea informaatiota kohtaan ja hänellä pitäisi olla tarpeeksi laaja ymmärrys käsittelemästään aiheesta pystyäkseen erottamaan pätevät asiantuntijat epäpätevistä.

3. Tehdään juttu kompleksisesta aiheesta ilman minkäänlaisia historiallista tai kulttuurista kontekstia, joka olisi välttämätön aihepiirin ymmärtämiseksi. Kontekstin puute antaa aiheesta vääristyneen ja yksipuolisen kuvan. Journalismin ytimessä on katsoa aina pintaa syvemmälle.

KUVA: PETRI AHO

HARRI MOISIO

Kirjoittaja on koko työuransa kaupallisessa radiossa tehnyt 51-vuotias helsinkiläinen valtiotieteiden ylioppilas.

Luottamus ennen kontrollia

Luottamus hyvä, kontrolli parempi, väitetään **V.I. Leninin** sanoneen. Journalismin pahin uhka onkin tiedostamaton leniniläisyys. Kaupallinen radio on noudattanut tätä periaatetta jo kauan. Kuuntelijan sietokykyyn ei luoteta, vaan aiheita on kontrolloitava, etteivät ne ole raskaita, monimutkaisia, ikäviä. Hauskaa pitää olla, tuottaa ihmisille iloa. Vaikka mitä olisi maailmassa meneillään, kuuntelijan pitää riemuita elämästä kuin **Eva Braun** talvella 1945.

Muut mediat ovat kuulemma ikäviä uutisia täynnä. Niin mikä?

Monen tutkimuksen mukaan suomalaiset luottavat mediaan. Kunpa mediakin luottaisi kansaan. Se on fiksumpaa kuin media-väki luulee. Kansa on ansainnut kaupalliselta radioltakin jotain muuta kuin kysymyksen:

"Tuleeko leikkele juuston alle vai päälle?"

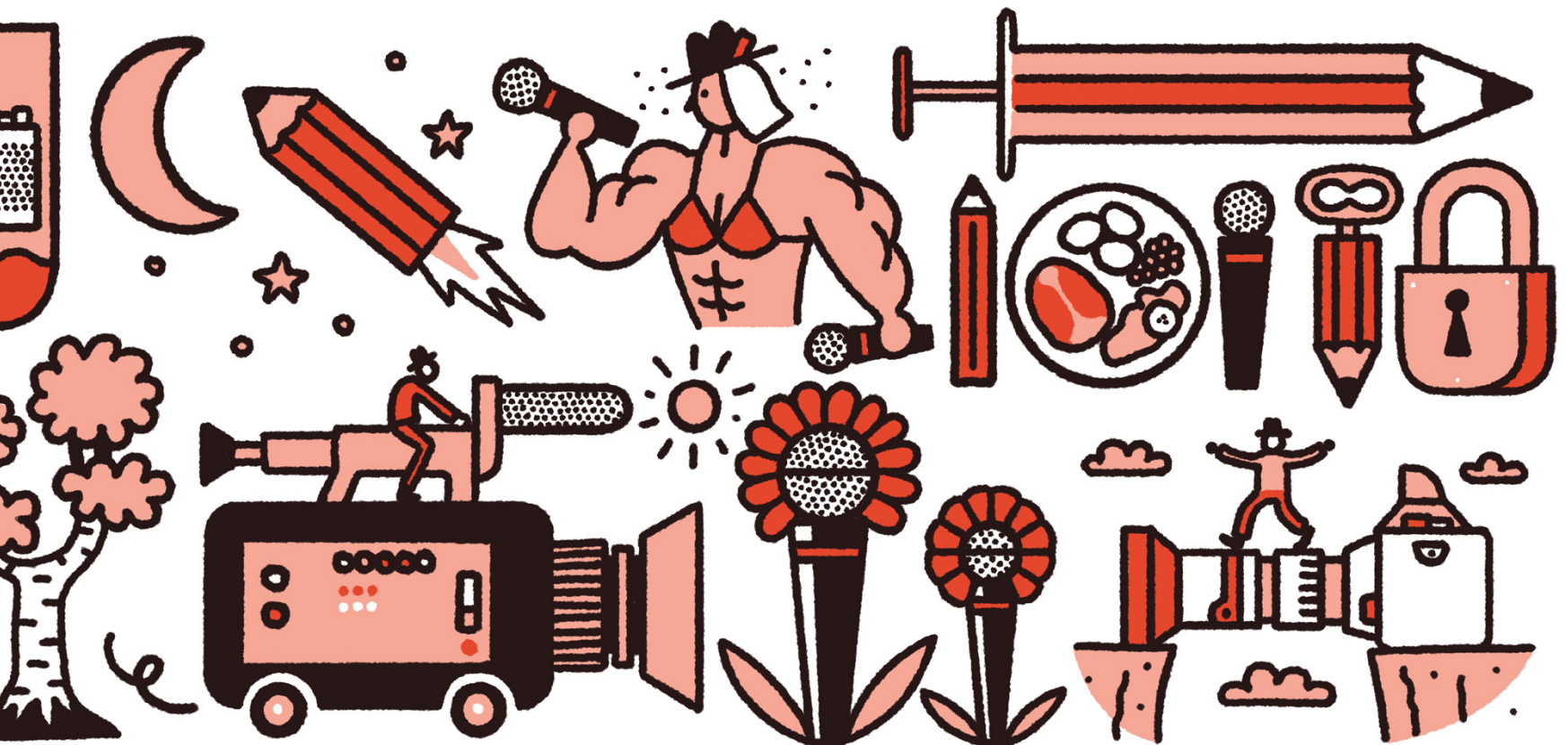
Kirjoittaja on 50-vuotias toimittaja, käsikirjoittaja ja teatteriohjaaja.

Myös Suomella on satojen miljoonien asekauppa vireillä Israelin kanssa. Myös meillä vähäinen paine päättäjiin herättää omat tulevaisuuden tutkimuskysymyksensä. Oliko synnä rähmällään olo Yhdysvaltojen suuntaan? Vai nurkkakuntainen, rasistiset nauripurjoiden mentaliteetti, jossa käännetään kylkeä, koska mikään tästä ei liity meihin?

Kirjoittaja on 83-vuotias tiedotusopin emeritus-professori, joka on toiminut 60 vuotta akateemisissa tehtävissä ja sitä ennen 15-vuotiaasta lähtien freelancejournalistina.

Journalismi voi halutessaan antaa megatrendeille niiden ansaitseman huomion. ●

Suomalaisten rocklehtien suuri yksinäinen täyttää 50. Mitä Soundista on enää jäljellä?

Manu Haapalainen, teksti • Jonne Renvall ja Soundin arkisto, kuvat

“Kuuden kuukauden irtisanomisaika työvelvoitteella ei mennyt helposti”, sanoo musiikkilehti *Soundin* entinen päätoimittaja **Mikko Meriläinen**.

”Työmotivaatio oli välillä aika nollassa. Mutta ei se lukijoille saa näkyä.”

Meriläinen oli tammikuussa 50 vuotta täyttävän *Soundin* päätoimittaja vuodesta 2013 tämän vuoden marraskuun puoliväliin saakka. Kustantaja Pop Media kertoi hänen irtisanomisestaan toukokuussa.

Tammikuussa 1975 Tampereella perustettu *Soundi* on aina ollut suomalaisista aikuisille suunnatuista musiikkilehdistä suurin. Se on kirjoittanut suurta yleisöä kiinnostavista artisteista, Suomi-rockin tähdistä. Samaan aikaan *Soundi* on onnistunut pitämään linjansa virkeänä nostamalla esiin myös valtavirrasta poikkeavaa, kiinnostavaa ja omaehtoista musiikkia.

Lehti työllisti toimituksessaan enimmillään päätoimittajan lisäksi kuusi ihmistä.

Nykyisin *Soundin* toimitus koostuu ainoastaan päätoimittajasta, ja lehti on ohentunut. Journalisti kirjoitti tammikuun 2023 numerossa kustantaja Pop Median palkkiopolitiikasta. Yhtiö saattoi maksaa jutuista vain yhdeksän euron kirjoituspalkkion.

Soundi on nykyisin suomalaisen rocklehdistön suuri yksinäinen. Pop Media osti sen kilpailijat *Rytmin* ja *Rumban*, ja lakkautti ne vuosina 2014 ja 2019. Ilmaisjakelulehti *Sue* lopetti vuonna 2014.

Pop Media tarjosi Meriläiselle mahdollisuutta jatkaa *Soundin* tekemistä freelancerina, mutta aiempaa pienemmällä palkkiolla. Meriläinen ei ollut tähän halukas, ja joulukuun numerosta alkaen *Soundia* tekee Pop Median metallilehti *Infernon* päätoimittaja **Matti Rieikki**.

MERILÄINEN KERTOO HAAVEILLEENSA *Soundin* päätoimittajan työstä jo nuorena. Unelmasta tuli totta vuonna 2013, kun hän korvasi eläkkeelle jää-

neen, lehteä 38 vuotta päätoimittaneen **Timo Kanervan**. Meriläinen oli kuulunut lehden tekijäkaartiin vuosituhanen vaihteesta saakka, ensin freelancerina ja vuodesta 2011 toimitussihteerinä.

Meriläinen sai johtaakseen hyvin erilaisen *Soundin*, kuin mihin oli mennyt töihin. Vuoteen 2013 saakka *Soundia* kustansi A-lehdet. Lehdellä oli hieno toimitila Tampereen keskustorilla. Kuukausipalkkaisia toimittajia oli päätoimittajan lisäksi neljä ja taittajia kaksi.

Heti päätoimittajan vaihdon jälkeen lehti myytiin Pop Medialle. Meriläisestä tuli toimituksen ainoa kokopäiväinen työntekijä. Pop Media leikkasi avustajabudjettia rajusti.

Lehteä on tehty Meriläisen aikana pitkälti free-pohjalta. Muutos oli shokki, hän sanoo.

”Se oli kauhea tilanne, kun kaikki muut irti-sanottiin.”

Meriläinen päätti kuitenkin sopeutua ja tehdä töitä annetussa raameissa.

”Ymmärrän, ettei rockiin erikoistunut printtimedia ollut enää niihinkään aikoihin kultakivos.”

Soundia ovat pitäneet hengissä lukijoiden uskollisuus ja puoli-ilmaiseksi työskennelleiden kirjoittajien into uutta musiikkia kohtaan. Meriläinen sanoo joutuneensa jättämään vaivaloisemmat seuranta- ja ilmiöjutut pois.

”Eihän niitä kehtaa *Soundin* palkkiotasolla pyytää”, Meriläinen sanoo.

”Olen silti ylpeä työn jäljestä, samoin hyvän ja tiivishenkisen kirjoittajakunnan vaalimisesta. Onnistuin tekemään haluamani kaltaista lehteä.”

Osa *Soundin* lukijoista suhtautui lehden linjaan konservatiivisemmin kuin päätoimittaja. Lukijoille on tärkeää, että *Soundi* on kallellaan rockiin ja erityisesti raskaaseen rockiin.

”Tilasin vuonna 2013 jutun **Robinista**. Palautetulva oli järkyttävä! Hiukan säikähdinkin, että onko tämä näin vakavaa”, Meriläinen sanoo.

Vaikka musiikkijournalismiin liittyy tiet-

Matti Rieki (vas.) jatkaa Timo Kanervan ja Mikko Meriläisen työtä Soundin päätoimittajana.

Printti säilöö tekohetkensä. Siksi on tärkeää olla esimerkiksi laaja levyarvio-osuus: se tallentaa näkymän tiettyyn aikaan. Nettijulkaisuissa näin ei käy.

Mikko Meriläinen, Soundin päätoimittaja vuodet 2013–2024

ty subjektiivisuus, lehteä ei tehdä sen tekijöille, Meriläinen sanoo.

"Tilasin juttuja Sabatonista, joka on minusta hirveintä mahdollista musiikkia. Kerran laitoin kanteen Volbeatin. Vihasin itseäni."

MAAILMALLA ROCKIN printtiaikakauslehdet kuten *Mojo*, *Classic Rock* ja *Uncut* heijastelevat printin lukijakunnan vanhenemista paljon *Soundia* suoremmin. Se on yhä ajankohtaisuuteen painottuva rocklehti. Kansainväliset verrokkit taas ovat enimmäkseen nostalgialehtiä. Meriläinen myöntää, että vastaavaa ratkaisua on mietitty *Soundissakin*.

"Lehdessä on ollut sitäkin osastoa, esimerkiksi juttusarja klassisista suomirock-albumeista. Mutta Suomi on pieni maa. Montako juttua Eppu Normaalista voi enää tehdä?"

Pitkää tulevaisuutta Meriläinen ei printti-*Soundille* enää povaa. Lehden tekeminen alkaa olla mahdotonta, kun resursseja pienennetään koko ajan.

"Lukijat ovat uskollisia, joten ehkä se muuttaman vuoden voi porskuttaa."

Miksi nimenomaan printtilehti on tärkeä?

"Printti säilöö tekohetkensä. Siksi on tärkeää olla esimerkiksi laaja levyarvio-osuus: se tallentaa näkymän tiettyyn aikaan. Nettijulkaisuissa näin ei käy."

Meriläinen toivoo hyvälle ystävälleen Matti Riekielle menestystä työssään.

"En usko, että päätoimittajan vaihdos tekee lehdelle pahaa", Meriläinen sanoo.

"Väistämättä tässä alkoi jo rutinoitua, ja turhautua tiettyjen aiheiden toistuvuuteen."

SOUNDIA VUODESTA 1975 vuoteen 2013 päätoimittaneelle Timo Kanervalle lehti on edelleen rakas elämäntyö. Pitkä rupeama päätoimittajana hakee vertaistaan suomalaisten aikakauslehtien historiassa.

Soundin nykykunto saa kuitenkin Kanervan surulliseksi, vihaiseksikin. Hän

Manserock ja Soundi kuuluvat yhteen. Timo Kanerva, Mikko Meriläinen ja Matti Rieki kuvattiin Tampereen Tullikamarin Klubilla.

sanoo selaavansa postiluukusta kolahtavan lehden pahoilla mielin.

”Pop Media on säästänyt minun aikani jälkeen kaikesta. Markkinointi lopetettiin heti, eikä lehden levikin eteen ole tehty mitään. Levikintarkistuksesta he irtautuivat heti, eikä lukijatutkimuksiakaan ei ole tehty vuosiin.”

Kanerva on ylpeä siitä, että *Soundi* maksoi hänen aikanaan kirjoittajille kunnollisia palkkioita, toisin kuin esimerkiksi helsinkiläiskilpailija *Rumba*.

”Pidän erittäin huolestuttavana, että *Soundin* palkkioilla ei enää aikoihin ole saanut vuokraansa maksettua tai ostettua ruokaa”, Kanerva sanoo.

KANERVA PERUSTI SOUNDIN vuoden 1974 marraskuussa yhdessä **Pekka Markkulan** ja **Waldemar Walleniuksen** kanssa, heti sen jälkeen, kun kolmikko oli irtisanoutunut lyhytaikaiseksi jääneestä *Musasta*. Ensimmäinen *Soundi* ilmestyi tammi-kuussa 1975. Kanervan mukaan Suomessa oli val-

tava aukko oikeasta tiedosta popmusiikin suhteeseen.

”Ennen *Musaa* oli vain *Suosikki*, ja hänen keksivät juttuja omasta päästäänkin”, Kanerva sanoo.

Suosikki oli 1960-luvulla raportoinut muun muassa **Elviksen** keksitystä Suomen-vierailusta ja The Beatlesin jäsenten mukamas suomalaisista vaimoista.

Musan kustantajaa kuitenkin kiinnosti lähinnä lehden toimitukselle vinoileminen. Nuoret miehet eivät sitä jaksaneet kuunnella, vaan päättivät lähteä omilleen. 24-vuotiaana uskaltaa mitä vain, Kanerva sanoo.

”Kustantaja huusi lähtiessämme, että olette kolmen kuukauden päästä konkurssissa.”

Näyttämisenhaluinen tekijäporukka vuokrasi kämpän Valkeakoskelta Tampereelle muuttaneelle Walleniukselle ja hänen perheelleen. *Soundia* alettiin tehdä Walleniusten olohuoneessa.

”Meillä ei ollut mitään. Ensimmäisenä päivänä kävin ostamassa kirjoituskoneen”, Kanerva kertoo.

Heti aluksi Kanerva otti yhteyttä myös sarjakuvapiirtäjä-gonzotoimittaja **Juho Juntuseen**.

Kulttihahmoksi noussut Juntunen piirsi vuosikymmenten ajan *Soundiin* roiseja sarja- ja pilakuvia ja kirjoitti muun muassa omintakeisia reportaaseja manserock-yhtyeistä. Kanerva luonnehtii Juntusta tärkeimmäksi yhteistyökumppanikseen.

”Innostuimme samoista asioista. En suitsinut Juhon anarkismia”, Kanerva sanoo.

”Loimme hänestä ja Walleniuksesta tarkoituksella nimitoimittajia, eräänlaisia rocktähtiä. Juntunen jonkin verran kärsikin rajusta imagostaan.”

SOUNDIN MENESTYS KYTKEYTYI Tampereeseen ja manserockin nousuun. Yhteistyö **Kari ”Epe” Helienuksen** musiikki-imperiumin kanssa oli

11/1974

Timo Kanerva, Waldemar Wallenius ja Pekka Markkula lähtevät *Musa*-lehdestä perustamaan *Soundia*

1/1975

Ensimmäinen *Soundi* ilmestyy. Vuoteen 1977 asti lehteä kustantaa Avoin yhtiö Markkula & Wallenius

1977

Kustantajaksi tulee Lehtijussi Oy (myöhemmin Fanzine Oy).

1978

Soundi-kirjat perustetaan laajentamaan tarjontaa ja tukemaan lehden taloutta.

5/1992

Kustantaja menee konkurssiin ja *Soundin* ilmestyminen lakkaa hetkeksi.

6/1992

Uudeksi kustantajaksi tulee A-lehdet. *Soundin* ilmestyminen jatkuu syysyllä 1992.

Soundin toimitus 1975: Waldemar Wallenius (vas.), Pekka Markkula, Jussi Niemi, Jukka Nummelin ja Timo Kanerva.

Soundi 2/1978

Soundi 1/1975

Soundi 11/1978

Soundi 8/1986

tiivistä ja hedelmällistä alusta saakka. Helenius omisti sekä levy-yhtiö Poko Rekordsin että levy-kauppa Epe's Music Shopin. Ilmoittelu *Soundissa* mahdollisti Heleniukselle levymyynnin kasvun ja *Soundi* sai hänestä vakituisen ilmoittajan.

"Helenius maksoi kolmen ensimmäisen *Soundin* ilmoitukset etukäteen. Siitä rahasta se kirjoituskonekin ostettiin", Kanerva naurahtaa.

Symbioosi Pokon ja Epesin kanssa on nykyajasta katsoen poikkeuksellisenkin tiiviin oloinen. Helenius muun muassa kirjoitti *Soundiin* salanimellä **Pertti Ström**.

Kanervan mukaan journalistinen integriteetti kuitenkin säilytettiin. Poko jopa kärsi siitä, että oli "liian" lähellä *Soundia*, hän sanoo.

"Pidin tarkoituksella etäisyyttä Epeen. Wallenius haukkui muun muassa (Pokon julkaiseman) Eppu Normaalin *Soundissa* aivan pystyyn, moneen otteeseen. **Pantse Syrjä** ei moikannut minua puoleentoista vuoteen, kun itse lyttäsin Eppujen *Cocktail Barin*."

Silti manserockin tulevia aatelisia pidettiin myös lähipiirissä, Kanerva kertoo.

"Kun ensimmäistä tai toista numeroa postitettiin tilaajille, meillä oli muun muassa **Lindholmin Dave** ja **Leskisen Juice** talkoissa liimaamassa osoitetarroja."

Leskinen myös kirjoitti *Soundiin*, muun muassa kirja- ja konserttiarvioita.

ALUSSA OLI SILTI talousvaikeuksiaikin. Kustantaja Lehtijussissa todettiin, että lehti ei tuota tarpeeksi ja toimitusta on supistettava. Kanerva keksi ratkaisuksi kirjasarjan *Soundi-kirjat*. Kirjat myivät sen verran hyvin, että toimitus sai jatkaa ennallaan. Kanervan mukaan lehti ei olisi pysynyt hengissäkään ilman *Soundi-kirjoja*.

"Esimerkiksi **Esa Saarisen** ja **Jan Blomstedtin** *Punk-akatemia* oli vuoden 1980 puhutuimpia kir-

joja", Kanerva sanoo.

"Huomiota herätti myös **Hunter S. Thompsonin** *Suuri hainmetsästys*. Juntusen *Tuuliajolla* oli menestys."

Soundi kasvoi jo 1980-luvun alussa väkilukuun suhteutettuna maailman suurimmaksi musiikki-lehdeksi. Vuonna 1985 sitä myytiin jo kappalemääräisestikin enemmän kuin mitään toista mannermaista musiikkilehteä.

Syyinä oli kyky omaksua uudet musiikkityylit, esimerkiksi 1970-luvun punk rock, Kanerva sanoo. 1980-luvun supertähtiyhtye Hanoi Rocksista *Soundi* teki viiden sivun jutun jo yhtyeen ensimmäisen singlen jälkeen.

1990-luvulla eteenpäin katsomisen kannalta tärkeää oli nuorempaa polvea edustaneen **Tero Alangon** palkkaaminen toimitussihteeriksi.

"Hän jaksoi seurata uusia asioita, kun en enää itse jaksanut", Kanerva sanoo.

Alkuaikojen tekijäporukka oli tiivis yhteisö, jossa ajatukset ruokkivat toisiaan. Touhu oli hauskimmillaan 1980-luvulla, Kanerva muistaa.

"Jokainen päivä oli seikkailu."

Silmiinpistävää tekijäporukassa on kuitenkin naisten puuttuminen. Oliko aika tosiaan niin erilainen?

"Rocklehtien kirjoittajat olivat tuolloin kaikkialla maailmassa miehiä. Myös lehtien lukijat olivat suurimmaksi osaksi miehiä", Kanerva sanoo.

"Etsin naiskirjoittajia ihan tosissani. Muutama kirjoitti jutun, jokunen montakin, mutta useimmiten he saivat töitä muualta."

MATTI RIEKKI ALOITTI SOUN DIN ruorissa marraskuun alkupuolella. Ainakin kevääseen asti hän jatkaa myös *Infernon* päätoimittajana.

"Hyvällä aikataulutuksella pystyn kyllä hoitamaan nämä", Riekki sanoo.

Kuten Meriläiselle, Pop Media tarjosi myös Riekkille vaihtoehtoisiksi lehtien tekemisen ulkoistettuna tai töiden loppumisen. Riekin elämäntilanteeseen uusi järjestely sopi hyvin.

"Mietin asiaa pitkään, mutta media-alan tilanteen tietäen päätös oli lopulta helppo. En edes tiedä, mistä olisin uusia töitä katsellut. Olen tottunut editoimaan ja oikolukemaan koko lehden itse, se sopii minulle hyvin."

Riekki on uudesta tehtävästä aidosti innoissaan. Hän korostaa, ettei ole puritaaninen metallimusiikin ystävä, vaikka *Infernon* päätoimittamista tulee keväällä täyteen jo 20 vuotta.

"Enemmän minun levyhyllyni *Soundilta* kuulostaa."

Riekki sanoo tekevänsä rakastamaansa työtä ja tottuneensa jo *Infernossa* sisältöbudjettien kanssa kituutteluun.

"Nyt lehden ilmestyminen ainakin saa jatkua."

Riekki ei suunnittele *Soundin* sisältöön suuria uudistuksia. Nimekkäimmistä kirjoittajista muun muassa **Arttu Seppänen** ja **Asko Alanen** lopettivat Meriläisen lähdön yhteydessä.

Budjetti laskee joka tapauksessa entisestään. Riekin ajatuksena on karsia pois ainakin lehden uutisaukeama.

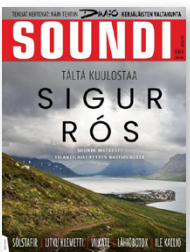
"Sen sijaan pitkiä, syviä juttuja pidän printille ominaisena ja nautittavana vastaparina nettisälälle", Riekki sanoo.

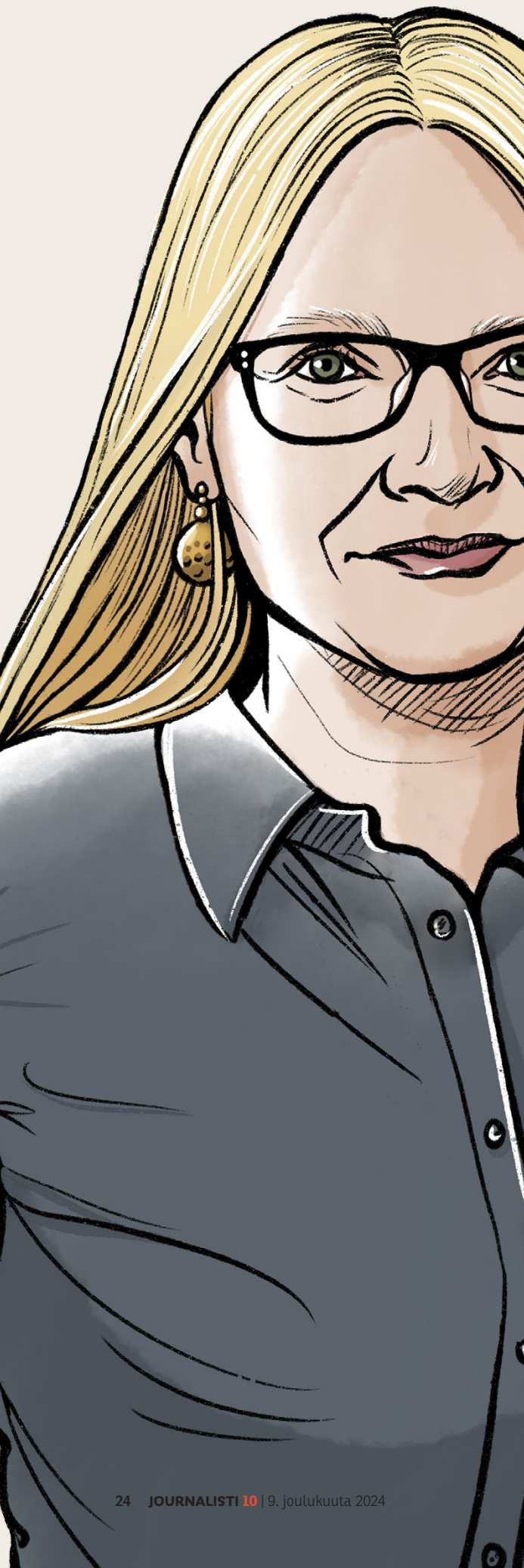
Riekki sanoo tiedostavansa, etteivät painetun lehden lukijat ole nuoria.

"Ajattelen, että he arvostavat printissä samoja asioita kuin minä. Rauhoittumista ja syventymistä. Minulla on tällainen romanttinen ajatus, ja miksi ei saisi olla!"

Riekki on printti-*Soundin* suhteen optimisti.

"Kustantaja on minulle sanonut, että *Soundia* tehdään vielä vuosia. En voi muuta kuin luottaa siihen."

5/2013	9/2013	5/2024	11/2024	12/2024	1/2025
Timo Kanerva jää eläkkeelle. Hänen seuraajanaan aloittaa Mikko Meriläinen .	A-lehdet myy <i>Soundin</i> Pop Medialle. Meriläinen jatkaa, muu toimitus irtisanotaan.	Pop Media irtisanoo Meriläisen	Mikko Meriläisen viimeinen <i>Soundi</i> ilmestyy	Päätoimittajana aloittaa Matti Riekki	<i>Soundi</i> täyttää 50 vuotta.
					
Soundi 6/1987	Soundi 1/1991	Soundi 4/2003	Soundi 11/2017	Soundi 8/2023	Soundi 10/2024

Toimittajien tiedonhakutaidoissa on puutteita. Nyt meidän pitäisi oppia ohittamaan tekoälyn tyrkyttämät vastaukset, kirjoittaa **Johanna Vehkoo.**

Johanna Vehkoo, teksti • Hanna Lahti, kuvitus

Kaikkihan googlettaa osaavat, eikö niin? Toimittajat käyttävät maailman suosituinta hakukonetta tiedonhakuun joka päivä, mutta valtaosa ei käytä Googlen hakuoperaattoreita, joilla hakuja voi merkittävästi syventää, rajata ja tarkentaa.

Olen noin 12 vuoden ajan kouluttanut toimittajia tiedonhaun, faktantarkistuksen ja tiedon verifiointin taidoissa. Hakuoperaattorit ovat näissä työpajoissa useimmille uutta tietoa. Jotkut taas tietävät kyllä niiden olemassaolosta, mutta käyttö jää vähäiseksi.

Jos on tehnyt hakuja kirjastojen hakujärjestelmissä, voi helposti ymmärtää, mihin hakuoperaattorit perustuvat. Googlen operaattorit ovat osin erilaisia, mutta perustuvat samaan Boolean logiikkaan: ne ohjeistavat hakukonetta rajaamaan hakua tietyllä tavalla.

Esimerkiksi operaattorilla *site:* voi käskä Googlea hakemaan vain tietyltä sivustolta. Miinusmerkillä voidaan jättää joitakin sanoja hausta pois, lainausmerkit pakottavat hakemaan sanoja tietyssä järjestyksessä, ja niin edelleen.

Monessa tapauksessa hakija pääsee toivomiensa lähteiden äärelle toki laittamalla sanoja peräkkäin hakukenttään. Käyttäjän kannattaa kuitenkin olla tietoinen siitä, että hakutuloksiin vaikuttavat monet asiat: oma hakuhistoria, kieli, sijainti sekä materiaalin tuo-

Vain sellaisesta journalismista kannattaa maksaa, joka tarjoaa jotakin parempaa kuin sen, mitä kuka tahansa voi ohimennen googletella.

reus ja se, kuinka suositusta aineistosta on kyse.

Google profiloii käyttäjiään, ja hakutulokset vaihtelevat käyttäjän mukaan. Hakuoperaattoreita käyttämällä voi väistää tulosten personointia ja saada tarkempia osumia.

Tiedonhaun ammattilaiselle on aina parempi saada muutama tarkka osuma kuin miljoonia Google-tuloksia.

NYT TOIMITTAJAT TARVITSEVAT myös kykyä ohittaa tekoälyn tyrkyttämät vastaukset. Google ja sen kilpailijat kisaavat parhaillaan siitä, mikä niistä saa nopeimmin integroitua tekoälyn hakutuloksiinsa.

Tämä tarkoittaa sitä, että hakukoneet pyrkivät jatkossa tarjoamaan kysymyksiin yhden generatiivisen tekoälyn muotoileman vastauksen, johon tiedon etsijä tyytyy sen sijaan, että kahlaisi läpi lukuisia verkkosivuja. Toki Google huomauttaa, että tekoäly voi hallusinoita eli keksiä asioita tyhjästä. Väitän, että varoituksista huolimatta valtaosa käyttäjistä hyväksyy tekoälyvastauksen sitä kummemmin tarkistelematta.

Tutkimuksista tiedetään, että suurin osa on tähänkin asti klikannut vain ensimmäistä Googlen tarjoamaa linkkiä. Äni harva viitsii mennä hakutulosten ensimmäistä sivua pidemmälle.

Suuret kielimallit on ohjelmoitu kuulostamaan vakuuttavilta. Miksi käyttäjä ei uskoisi, kun maailman luotetuin hakukone tarjoaa ensimmäiseksi tulokseksi tekoälyn generoimaa, uskottavalta vaikuttavaa tiivistelmää?

LOKAKUUSSA GOOGLE TOI AI Overviews -toiminnon yli sataan uuteen maahan kokeiltuaan sitä ensin Yhdysvalloissa. Suomi ei ole vielä mukana.

Kun AI Overviews lanseerattiin Yhdysvalloissa, joistakin sen vastauksista tuli viraalihilitejä, mutta ei Googlea mairittelevassa mielessä. Tekoäly esimerkiksi neuvoi laittamaan liimaa pitsaan, jotta juusto pysyisi paremmin kiinni. Kävi ilmi, että tekoälyn käyttämä lähde oli nimimerkki *fucksmith* vuosikymmenen takaisessa Reddit-keskustelussa. Googlen tekoäly myös kehotti syömään kiviä, lähteenään perinteikäs satiirinen verkkojulkaisu *The Onion*.

AI Overviews -toimintoa ei voi Googlen mukaan kytkeä pois päältä, mutta haun tehtyään käyttäjä voi käskä Googlea näyttämään vain verkkosivujen linkkejä.

Samoihin aikoihin Open AI lisäsi ChatGPT-malliinsa mahdollisuuden etsiä tietoa reaaliaikaisesti verkosta.

Siis: maailman tunnetuin hakukone haluaa olla enemmän kuin tekoälybotti, ja maailman tunnetuin tekoälybotti haluaa olla enemmän kuin hakukone.

JOURNALISTIN ON ERITYISEN tärkeää ymmärtää, miksi generatiivista tekoälyä ei tule käyttää hakukoneena. Suuret kielimallit, kuten ChatGPT tai Googlen Gemini, eivät tiedä, mikä on fakta.

Generatiivinen tekoäly ennustaa seuraavaa todennäköisintä sanaa tai lausetta. Se antaa vastauksen, joka kuulostaa uskottavalta, mutta perustuu kielelliseen todennäköisyyteen. Siksi ne ovat eräänlaisia puppugeneraattoreita, jotka voivat osua oikeaan tai sitten eivät.

Monista tekoälytyökaluista on hyötyäkin toimittajille, mutta faktantarkistus jää aina ihmisen vastuulle.

Generatiivisesta tekoälystä on tullut uusi tiedontuotannon muoto, jonka ytimessä ei ole pyrkimys faktuaalisuuteen. Ihmiset käyttävät suuria kielimalleja hakukoneina, vaikka ne eivät sellaisia ole.

Ajattelen, että varsinaiset hakukoneet, Google ja Bing etunenässä, voimistavat tätä väärinkäsitystä lisäämällä tekoälyvastauksia hakutulosten kärkeen.

Monet tutkijat ovat huolissaan tulevaisuuden skenaariosta, jota kutsutaan nimellä ”kuollut internet”. Tällä tarkoitetaan tilannetta, jossa suurten kielimallien tulevia versioita koulutetaan vanhempien versioiden tuottamilla tekoälysisällöillä. Näin internet täyttyy merkityksettömästä tauhkasta. Luotettavaa, kriittistä ja tutkittua tietoa on silloin entistä vaikeampi löytää.

Edistyneistä tiedon hakemisen ja verifiointin taidoista tulee toimittajille yhä tärkeämpiä. Tämä asettaa vaatimuksia ammattitaidon päivittämiseksi.

Internetin ansiosta myös yleisöllä on pääsy moninaisille tiedonlähteille. Joku kyllä huomaa, jos toimittaja ei ole osannut hakea ja varmentaa tietoa. Meidän pitäisi tiedontuotannon ammattilaisina olla keskivertogooglettajaa parempia tiedonhaussa, verifiointissa ja faktojen tarkistamisessa.

Vain sellaisesta journalismista kannattaa maksaa, joka tarjoaa jotakin parempaa kuin sen, mitä kuka tahansa voi ohimennen googletella.

HAKUOPERAATTOREIDEN HALTUUNOTTO ON vain yksi palanen tiedonhaun ja verifiointin taitojen kohentamisessa. Se on kuitenkin helpposti omaksuttavissa, samoin kuin vaikkapa käänteinen kuvahaku. Uusien työkalujen harjoittelu on tärkeää, mutta kaikkein olennaisinta on oman kriittisen ajattelun vaaliminen. Siihen kuuluu myös omien ennako-oletusten ja oman maailmankuvan haastaminen.

Journalistin pitää virittää hälytyskellot soimaan aina, kun vastaan tulee harhaanjohtavaa tietoa. Jatkossa sitä tapahtuu entistä useammin. Ihmiskunta tuottaa kasvavan määrän informaatiota joka ikinen päivä, ja on väistämätöntä, että osa tästä on mis- tai disinformaatiota. Toimittajat eivät pääse karkuun väärän tiedon ongelmaa, ja siksi meidän täytyy tulla paremmiksi tiedon hakijoiksi ja faktantarkistajiksi. ●

Kirjoittaja on toimittaja, tietokirjailija ja kouluttaja

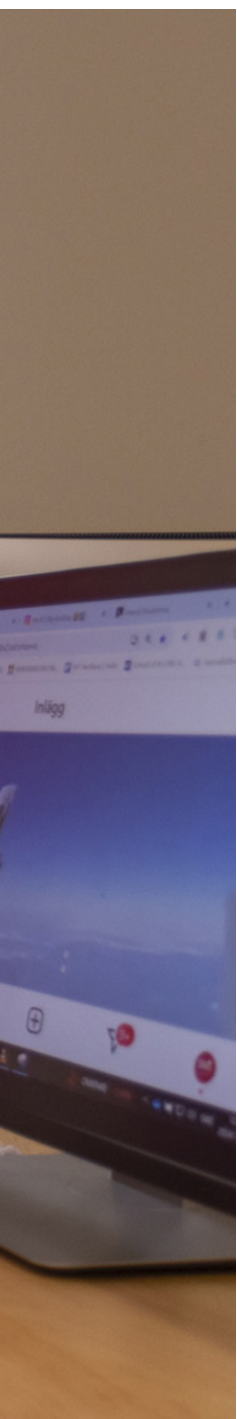
SVT började satsa på verifiering – fick en bättre kontakt med publiken på köpet

Marcus Floman, text • Stefan Larsson, foto

Reportern Henrik Sköld från SVT Verifiering och Anton Bergström som studerar på Staffan-gymnasiets samhällsprogram. "De elever vi pratade med tyckte verifiering var intressant, och de var lite häpnadslagna när vi visade våra metoder", säger Henrik Sköld.

Hur ska journalister göra för att reagera både på den ökade spridningen av desinformation och försöken att undergräva mediernas trovärdighet? Ett sätt är att satsa mer på verifiering av fakta, bilder och videor.

Sveriges television (SVT) hör till de mediebolag som under den senaste tiden börjat satsa metodiskt på verifiering. Det började med en grupp på tre personer som främst verifierade bilder och satellitbilder från kriget i Ukraina. I början av 2024 skapades SVT Verifiering med ett bredare arbetsfält och ett team på fem reportrar.

"Nyligen var det två svenska riksdagsledamöter som på X påstod att katastrofen i Valencia blev så omfattande på grund av ett EU-direktiv som tvingat Spanien att riva en massa dammar. Det här påståendet hade vi kanske inte sett om inte publiken hade hört av sig med tips", säger **Henrik Silver**, redaktör på SVT Verifiering.

SVT:s granskning visar att den grafik som delades för att stödja teorin om de rivna dammarna i Spanien de facto visar de platser där det funnits mindre barriärer i floder.

SVT HADE KNAPPAST FÅTT tips från publiken om vad de ser för misstänkt innehåll på sociala medier om bolaget inte i slutet av september gått ut med budskapet i TV-sändningar och online att "Verifieringshjälpen" nu efterlyste tips från publiken.

Verifieringshjälpen fick till en början många frågor och tips om världshändelser: allt från SVT:s Gaza-rapportering till läget i Libanon och Ukraina.

"Men nu på senare tid har det kommit in mer tips om Sverige än jag hade förväntat mig – sådant publiken stött på i sina egna flöden. Och det är fantastiskt. Det har tidigare varit svårt

att ha en bra dialog med publiken och diskutera saker och ting", säger Henrik Silver.

Silver berättar att de tagit emot lite över 900 tips eller frågor under den första 6 veckorsperioden sedan Verifieringshjälpen startade.

Han säger att en del av publiken verkar uppfatta SVT som något av ett onåbart fort. Silver hoppas att Verifieringshjälpen kan ändra på den uppfattningen.

"Det räcker att man skickar in en länk och ber oss titta på den. I stil med 'stämmer det här klippet med **Ulf Kristersson** eller är ljudet manipulerat?', säger Henrik Silver.

Silver tror att de som skickar in tips och frågor ser det som ett enkelt och roligt sätt att delta.

"Upplägget blir mer jämnt. Vi möts på ett liknande sätt som när vi pratar och ställer frågor till varandra kring ett middagsbord."

HENRIK SILVER VAR INSTÄLLD PÅ att också de opinionsbildare och X-debattörer som till vardags ifrågasätter SVT skulle höra av sig.

"De första veckorna var det både högt och lågt och en hel del arga, hotfulla och elaka meddelanden. Men nu senare under hösten har det blivit mer av ett sansat samtal", berättar Silver.

I Finland är tilliten till medier överlag högre än i Sverige. Enligt Reuters Institutes färskasiffror litar 69 procent av de finländska mediekonsumenterna på medierna medan motsvarande siffra är 50 procent i Sverige.

I Finland uppger hela 85 procent att de litar på Yles nyheter medan 77 procent av svenskarna litar på SVT. De som misstror Yle är 9 procent av de tillfrågade – motsvarande siffra är 13 procent för SVT.

Kan SVT med hjälp av verifiering öka sin trovärdighet bland dem som in-

te har förtroende för public service-medier?

"Jag tror att det är bra med så mycket transparens, fakta och öppenhet som möjligt. Det finns de som misstror oss – vi ska lyssna på och prata med kritikerna och de får gärna komma till oss med sina påståenden där SVT enligt deras mening gjort fel. Det är bara via dialog som vi kan komma närmare ett gemensamt språk, närmare en gemensam sanning."

Verifiering – att fastställa om något är sant eller falskt

- Vem som helst kan med lite övning verifiera exempelvis bilder och videor med digitala verktyg.
- Med omvänd bildsökning (Reverse Image Search) går det att kolla när och i vilka sammanhang en bild förekommit. Är bilden tagen på den plats och vid den tidpunkt som påstås?
- Granska och dubbelkolla landmärken på en video eller bild via Google Maps och Google Earth.
- Stämmer vädret på bilden eller klippet överens med det faktiska vädret på den påstådda dagen och platsen? Kolla till exempel tjänsten Wolfram Alpha och avdelningen "Weather & Meteorology".

SVT Verifiering besökte Staffangymnasiet i Söderhamn. Eleverna fick under journalisternas handledning lära sig använda några av de verktyg som behövs för att verifiera klippen.

Vi som jobbar med verifiering, vi är väl lite grann nördar som tycker att det här är väldigt kul. Om det är någon annan som vill lära sig så säger vi 'absolut!'

Henrik Silver, redaktör på SVT Verifiering

SVT:s verifieringsspecialister utbildar reportrar och redaktörer i hela landet. Både *Sverigeredaktionen* (lokala nyheter) och barnredaktionen *Lilla Aktuellt* har nyligen fått varsin verifieringsreporter.

SVT vill med satsningen på verifiering dels slå ett slag för faktabaserad information – men också skapa egen journalistik via tipsen.

"De flesta som hör av sig till oss är intresserade och engagerade människor som vill veta vad som är sant. De kan skriva till oss: 'Jag har sett en bild, hur ska jag göra för att själv avgöra om den är sann eller falsk?'"

Har SVT ett slags folkbildande ambition i fråga om verifiering?

"Ja, men så här är det. Vi som jobbar med verifiering, vi är väl lite grann nördar som tycker att det här är väldigt kul. Om det är någon annan som vill lära sig så säger vi 'absolut!'"

Henrik Silver tar Staffangymnasiet i Söderhamn som exempel. Gymnasieeleverna hade inför ett besök från SVT skickat in ett trettiotal klipp och bilder till SVT. Då reportrarna **Maria Lapenkova** och **Henrik Sköld** från SVT Verifiering nyligen besökte gymnasiet fick eleverna under journalisternas handledning lära sig använda några av de verktyg som behövs för att verifiera klippen.

"De är ju smarta så de kommer att lära sig på nolltid." ●

Också Yle satsar på verifiering

januari 2025 startar Yle en ny grupp som fokuserar på verifiering.

"I en situation där trollfabriker producerar hundratals fejknyheter per minut så blir det allt svårare att urskilja trovärdig information i floden av fejk. För att vara säkra på att allt innehåll som Yle publicerar är korrekt så måste vi satsa mer på verifiering", säger **Johanna Törn-Mangs**.

Törn-Mangs är avgående direktör för Svenska Yle och valdes nyss till direktör för Kreativt innehåll på Yle – i uppdraget ingår ansvaret för ansvarsfull artificiell intelligens inom bolaget.

Teamet av journalister som ska arbeta med verifiering byggs upp som bäst och det startar sitt arbete efter årsskiftet. Yles verifieringsgrupp kommer att bestå av en producent och fem journalister – dessutom ska reportrar från olika Yle-redaktioner rotera i gruppen för kortare perioder.

"Gruppen kommer att skapa journalistik både på finska och svenska – i teamet ingår alltid en reporter från Svenska Yle", säger Törn-Mangs.

Tanken är att teamet ska dela med sig av sina kunskaper inom Yle men också till den kommersiella mediemarknaden.

"Andra mediehus får möjlighet att önska hur de vill ta del av verifieringsteamets arbete. Jag vill betona att desinformation är en utmaning som vi alla ställs inför och alla medier står i den här frågan på samma sida", säger Törn-Mangs.

Marcus Floman

När hotet om en juttu räcker

För inte så länge sedan tog en person kontakt och ville berätta om den svåra situation familjen befann sig i. Det handlade om besöksförbud som inte gav effekt och polisens ointresse att ta tag i saken.

Jag och filmaren lade åtskilliga timmar på intervjuer och klippande men familjen var i slutändan ändå inte redo att gå ut och berätta om sin situation ens anonymt. Det kändes tråkigt, men det var inte första gången jag varit med om detta.

När det gäller utsatta personer måste vi vara speciellt noggranna, särskilt om vår rapportering kan orsaka fara för dem vi intervjuar. *Journalistreglerna* säger att känsliga uppgifter som hör till privatlivet bara får publiceras med personens tillåtelse eller om det har stor samhällelig betydelse.

Beslutet att inte publicera var därmed lätt att fatta.

Men vårt arbete var inte förgäves. Vi hade nämligen träffat polisen för en intervju om saken, och mycket snart efter det här mötet tog polisen tag i situationen. Jag vet i dag att förföljelsen tog slut och att familjens situation normaliserades.

EN JOURNALISTS FRÄMSTA UPPGIFT, och skyldighet, är att publicera. Men uppenbarligen kan vi också agera i det tysta. Det här sker bara i undantagsfall men jag tror de flesta varit med om det någon gång, särskilt journalister som gräver i samhällets orättvisor.

Exemplet ovan är inte det enda för mig i år. Jag rapporterade om en husbyggare som hade problem att få en elanslutning till sitt nya hus. Den nyheten kunde också ha hamnat i soptunnan före publicering.

En journalists främsta uppgift, och skyldighet, är att publicera.

Det var en solklar konflikt där elnätsbolaget fick sig en släng av slev och behövde få försvara sig samtidigt som kritiken skulle kablas ut. Men ungefär samtidigt som intervjun gjordes med bolaget fick husbyggaren veta att han trots allt skulle få sin el.

Nyheten höll på att falla ihop. Men vi kunde ändå publicera den eftersom husbyggaren stod fast vid sin kritik av elnätsbolaget, som är Finlands största och som behöver granskas eftersom det har monopol på elanslutningar i sina områden.

När vi publicerar måste det vara motiverat. Men också när vi väljer bort en publicering måste det vara väl motiverat. Annars kan det gå inflation i indragna juttur. Vi kan i värsta fall användas som slagträn i konflikter där folk hotar med att "gå till media" om de inte får sin vilja igenom.

Det är en utveckling vi bör akta oss för. ●

Marcus Lillkvist ● Skribenten jobbar på Svenska Yles samhällsredaktion

MEDIENYTT

Staffan Pehrman leder Finlands svenska publicistförbund

Landsbygdens Folks chefredaktör **Staffan Pehrman** är Publicistförbundets nya ordförande.

"Jag tycker att vi ska försöka göra lite mer av Publicistförbundet – det är en förening och en verksamhet som är värdefull att bevara", säger Pehrman som svar på frågan varför han ville bli ordförande.

Den tidigare ordförande **Mikael Sjövall** fortsätter som föreningens skattmästare.

Publicistförbundet grundades 1907 och har i dag kring 500 medlemmar, av vilka endast en del kommer ihåg att betala sin medlemsavgift. En avgift som är rätt blygsam (20 euro per år) påpekar Pehrman. Medlemsregistret är något som föreningen ska ta itu med genast efter årsskiftet. Det bästa

sättet att få folk att delta i verksamheten är enligt Pehrman att erbjuda lockande evenemang.

Publicistförbundet kommer inte att börja ordna enormt mycket mera verksamhet, några intressanta evenemang per år säger Pehrman att är realistiskt. Föreningen har ändå definitivt en viktig roll i det finlandssvenska mediefältet, säger han.

"Publicistförbundet är ett forum där man kan diskutera journalistikens utmaningar. Det viktigaste är att träffas och att prata om förändringar i branschen."

Pehrman valdes till ordförande på ett extrainkallat årsmöte 7 november. Mötet hölls strax innan Publicistförbundets debatt om Bonnier News dominans på det finlandssvenska mediefältet.

"Det finns inte riktigt någon annan aktör som är

lika bra för att diskutera sådana frågor. När det gäller journalistens roll på arbetsmarknaden är Journalistförbundet det första alternativet men när det gäller till exempel företagsköp eller den finlandssvenska mediemarknaden kan Publicistförbundet vara rätt forum", säger Pehrman.

Hur viktig är semesterholmen Estholmen?

"Den är viktig och vi ska fortsätta driva den men Estholmen är inte Publicistförbundets kärnverksamhet."

Lina Laurent

Publicistförbundet delar tillsammans med Svenska folkskolans vänner ut Topeliuspriset. Nomineringen till Topeliuspriset pågår till och med 15 december.

FOKUS

Tinja Huoviala tarkastelee pohjoista Suomea retkeilijöiden ja kuntalaisten silmin

Nina Erho, teksti • Mikko Halvari, kuva

Toimittaja **Tinja Huoviala** kävi marraskuussa Ylikiimingin Koivujoella, missä on Oulun kaupungin omistama autiotupa ja sauna. Hän teki juttua eräkämpän kunnosta, sen asemasta Suomen autiotupien verkostossa sekä asiaan liittyvästä valtuustoaloitteesta.

”Pohjoisen kunnat omistavat autiotupia harvoin. Aiheen uutisarvoa lisää valtuustoaloite rakennusten kunnostamisesta”, Huoviala sanoo.

Huoviala on puoliksi Kaleva Median retkeilyjulkaisun *Pohjoisen Polkujen* tuottaja ja toimittaja ja puoliksi *Kalevan* kunta-toimittaja. Autiotupajuttu ilmestyi molemmissa lehdissä.

Pohjoisen Polkujen työssään Huoviala on tänä vuonna retkeilyt muun muassa Oulunsalon Varjakansaareissa ja Kuusamon Närängänvaaralla.

”Retkikohteesta ei voi tehdä esittelyä ilman, että paikalla käy itse.”

Kahta eri työnkuvaa jaksaa sopimalla työnantajan kanssa siitä, kumpaa työtä tekee minäkin päivänä, Huoviala sanoo.

”Tykkään vaihtelusta. Välillä saa tehdä tiukempaan tahtiin uutisia ja välillä retkeillä.” ●

Toimittaja Tinja Huoviala tutustui kuvajournalisti Mikko Halvarin kanssa Koivujoen autiotuvan ja saunan kuntoon. Omaa retkeilytyyliään hän kuvaa lähi- ja päiväretkeilyksi. ”Osaan samaistua retkeilijöihin, jotka eivät vielä tiedä kaikkea, ja miettiä, millaisesta tiedosta he hyötyvät.”

Heli Hämäläinen • Kirjoittaja on journalistiseen kirjoittamiseen ja kielenhuoltoon erikoistunut kirjoitusviestinnän yliopistonopettaja Jyväskylän yliopistossa.

Virkkeiden pääasiat ja täsmennykset ovat alkaneet sekoittua keskenään

Pilkutus aiheuttaa päänvaivaa monille kirjoittajille. **Ville Eloranta** kirjoitti journalistien yleisistä pilkkuvirheistä tällä palstalla pari vuotta sitten (*Journalisti* 7/2022). Hän pohti virheiden johtuvan usein siitä, etteivät kirjoittajat tunnista virkkeen sisäisten osien suhteita, kuten pää- ja sivulauseen eroa.

Moni muistaa, että jos virkkeen keskelle lisätään jotain pilkulla alkavaa, lisäys myös loppuu pilkkuun. Sääntö pätee sivulauseisiin ja muihin tähdennyksiin. Pilkutettu sivulause tai täsmennys on nimenomaan täydentävää lisätietoa, ja virkkeen oleellisimman sisälön pitäisi sijaita ennen sitä.

Tästä periaatteesta on ryhdytty lipsumaan. Huomaan yhä useammin, että ensin sanotaan täsmennys ja vasta sitten pääasia pilkutettuna. Esimerkiksi virkkeessä ”italialaisen pastakastikkeen, ragun, nopea versio syntyy tuoremmakkarasta” loogisempaa olisi mainita ensin pääasia *ragu* ja vasta sitten vierassanan selitys pilkuin erotettuna. Jos siis pilkkuja haluaa ylipäätään tuhlat – aivan hyvin voisi kirjoittaa *italialaisen pastakastikkeen ragun nopea versio*.

Vieraskielisissä teksteissä vilisee niin paljon pilkkuja, että niitä ilmeisesti tekee mieli lainata meillekin. Suomalaiseen journalismiin on uinut Atlantin yli tapa merkitä erisnimien ympärille ylimääräiset pilkut, kuten ”tasavallan presidentti, **Alexander Stubb**, –”.

Erisnimi ei journalismissa koskaan ole irrallinen lisäys, eikä sitä pitäisi siksi pilkuttaa. Jos nimi on katsoitu tarpeelliseksi mainita, se on mitä oleellisin tieto. ”Kuka” on uutisten peruskysymysten litaniassakin alkupäässä.

Ylimääräiset pilkut pätkivät virkkeen turhaan. Jos jokin pilkku tarjoaa lukijalle hengähdystauon, tämän lukemisesta selviäisi jopa porrasjuoksutreenin aikana: ”Paikan nimi, Bouchon Carême, kertoo, että ollaan Välimäen ydinosaamisalueella, ranskalaisessa keittiössä.”

Puuttuva pilkku häiritsee vähemmän kuin ylimääräinen. Jos ei mitenkään pysty tarkistamaan välimerkin tarvetta, kannattaa jättää pilkku mieluummin pois kuin panna kaiken varalta. ●

TUTKITTUA

Maakuntien ykköslehtiä uhkaa väliinputoajan rooli

Isot alueelliset lehdet ovat menettäneet viime vuosikymmeninä asemiaan uutismedioiden kilpailussa.

Tämä käy ilmi tutkimuksesta *Ykköslehdet alakynnessä*, jonka viestinnän tutkija **Heikki Hellman** julkaisi viime kesän *Media & viestintä* -lehdessä.

Tutkimuksessa vertaillaan suomalaisten lehtien levikkien ja myynnin kehitystä sekä toimitusten kokoa tällä vuosisadalla. Tutkittava aineisto koostuu Uutismedian liiton tilastoista vuosilta 2000–2022.

Analyysi keskittyy etenkin niin sanottuihin alueellisiin ykköslehtiin, joita ovat muiden muassa *Aamulehti*, *Kainuun Sanomat*, *Keskisuomalainen* ja *Vasabladet*. Ykköslehdet muodostavat kolmanneksen koko sanomalehdistön levikistä ja nettomyyntistä.

Tutkimuksen päähavainto on, että alueelliset ykköslehdet ovat eräänlaisia digisiirtymän

maantieteellisiä väliinputoajia. Ne ovat kärsineet median murroksesta enemmän kuin valtakunnalliset lehdet tai varsinaiset paikallislehdet.

Alueelliset ykköslehdet ovat menettäneet sekä levikkiään että nettomyyntiään kilpailijoitaan enemmän. Samoin niiden toimitukset ovat pienentyneet keskimäärin voimakkaammin kuin muiden lehtien.

Nettiaikakaudella ykköslehtien on vaikeaa kilpailla pääuutisten osalta valtakunnallisten medioiden kanssa. Monet ovatkin ajaneet alas omaa uutistuotantoaan. Yhä useammin ykköslehdet joutuvat tyytymään muita medioita täydentävään rooliin.

Pienempiä paikallislehtiä pitää pinnalla niiden kiinteä yhteys omaan lukijakuntaansa ja uutiskenttäänsä. Alueellisilla ykköslehdillä vastaava yhteys on hatarampi.

Tutkija pääättelee, että kilpailuasema valtakunnallisten ja paikallisten lehtien välimaastossa on

nykyään erityisen vaikea. Edes ykköslehtien ketjuuntuminen isommiksi konserneiksi ei ole estänyt niiden markkina-asemaa kaventumasta.

Juha Matias Lehtonen

KUVA: TIMI KUOSMANEN / A-LEHDET OY

Ville Pernaa, 49, aloitti Apu-median päätoimittajana 1. marraskuuta. Hän on aiemmin työskennellyt muun muassa *Suomen Kuvalehden*, *Parnasson* ja *Kanavan* päätoimittajana sekä Turun yliopiston Eduskuntatutkimuksen keskuksen johtajana. Viimeksi hän työskenteli Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen VATT:n viestintäjohtajana.

Ville Pernaa haluaa Avun erottuvan muista

Miten ja miksi päädyit uuteen tehtävääsi?

Hain avointa paikkaa ja kävi niin hienosti ja onnellisesti, että tulin valituksi. Journalismissa viehättää se, että siinä tapahtuu koko ajan niin paljon.

Millaisen toimituksen sait johdettavaksesi?

Tosi innostuneen. Etenkin kehitysvaiheessa oleva maksullinen *Apu360* motivoi.

Mitä ajattelet analytiikan roolista toimitustyössä?

Analytiikan hyvä puoli on suora palaute yleisöltä, mutta jos seuraamme vain lukuja, kaikki mediat kirjoittavat samaa juttua yhä uudestaan. Pitää uskaltaa kokeilla myös erilaisia juttuja ja katsoa, millaista palautetta saadaan.

Millaista oli aloittaa pomona A-lehtien isojen muutosneuvottelujen aikaan?

Tietenkin olisin aloittanut mieluummin toisessa tilanteessa. Muutosneuvotteluissa esihenkilön on pysyttävä rauhallisena ja pidettävä työ käynnissä mahdollisimman tavallisesti ilman, että toimitus joutuu koko ajan miettimään, miten meidän käy.

Suomen Kuvalehden päätoimittajana sait tilaukset ja tilaustuotot kasvuun, mutta hinta oli vakava uupuminen ja irtisanoutuminen. Mitä teet tällä kertaa toisin?

Olen viisastunut esimerkiksi siinä, minkä mittaisia työpäiviä teen. Uskon, että osaan nyt paremmin keskittyä nimenomaan päätoimittajan työhön.

Mikä on päätoimittajan tärkein tehtävä?

Sanoittaa se, mihin suuntaan välinettä ja juttutuotantoa viedään. Linjan pitää olla

niin selkeä, että toimituksen ei tarvitse arvailla, mitä päätoimittaja haluaa tai tarkoittaa.

Työskentelit kolme viime vuotta VATT:n viestintäjohtajana, mutta olit käytännössä paljon virkavapaalla. Miksi?

Minua kiinnostaa työssä maksimaalinen yhteiskunnallinen vaikuttavuus, ja vastaan tuli sellaisia tehtäviä. Alkuajaksi VATT:ssa oli intensiivistä toimintamallien ja vaikuttavuuden kehittämistä. Sieltä siirryin käynnistämään THL:n hanketta.

Viimeisimmän KMT-tutkimuksen mukaan Apu kasvatti kokonaistavoittavuuttaan, mutta Seura kasvatti omaansa paljon enemmän. Mitä Seura tekee paremmin?

KMT-lukuihin vaikuttaa esimerkiksi hinnoittelu. Sisällöissä lehden ei kannata keskittyä siihen, mitä joku toinen tekee vaan omaan toimitukselliseen linjaan.

Millaisia ovat Avun omannäköiset jutut?

Meillä on samoja haastateltavia kuin muilla, mutta kerromme eri asioita. Poliitikot pitää saada puhumaan muutakin kuin politiikkaa ja esimerkiksi **Jari Saario** elämästä ennen soutamista.

Kuka on ammatillinen esikuvasi?

Sain vuosia sitten eräässä tutkimushankkeessa seurata *Maaseudun Tulevaisuuden* nykyisen päätoimittajan **Jouni Kemppaisen** työtä Ylen uutispäätoimittajana. Hänen innostuneisuutensa, rohkeutensa ja nopeat päätöksensä tekivät vaikutuksen.

Nina Erho

Tehdaskeikka pohjasi kengät uusiksi

Työskentelin Ylellä kymmenisen vuotta erilaisissa rooleissa. 2010-luvun alkupuolella olin kuvaajana ja lähdin Svenska Ylen matkassa Uudenmaan itäiseen kolkkaan kuvaamaan pienimuotoista tehdasta. Siellä valmistettiin linja-autopysäkkien katoksia.

Koko halli oli täynnä kummallista mönjää, joka oli jonkinlaista lasikuituseosta. Haastattelun jälkeen otin kuvituskuva ja tepastelin ympäri hallia erilaisten kuvakulmien perässä. Keskellä oli alue, josta tehdasyrittäjä varoitti. Siihen ei kuulemma kannattanut astua.

Ajattelin, että juuri siitä kohtaa kuitenkin saisin vielä muutamia hyviä otoksia ja astelin surutta ympäriinsä.

Kun keikka oli ohi, aloin kiinnittää huomiota kengänpohjiini. Ne olivat yllättäen saaneet pituutta muutaman sentin lisää. Kengät narisivat ja tarttuivat lattiaan kiinni.

Ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin riisua kengät. Tehdasyrittäjä ryhtyi tutkimaan tilanteen vakavuutta. Hän istahti rapsuttelemaan veitsellä kenkiäni ja hymähteli yrittäneensä varoittaa minua.

Mies rapsutteli lasikuitusuikaleita kengänpohjistani tovin jos toisen. Kello kävi.

Yritin hieman nolostellen sanoa, että eivätpä kengät kalliit olleet, johon mies tokaisi ystävällisesti, että olivathan ne Sievin kengät.

En kehdannut sanoa, että itse asiassa olin maksanut kengistä kaksi euroa ostaessani ne kirpputorilta.

Tehdasyrittäjä ei antanut periksi vaan rapsutteli veitsen kanssa kenkiäni pohjat sileiksi. Hyvinpä hän työnsä teki, sillä kyseiset kengät olivat minulla käytössä vielä monta vuotta lasikuitukeikan jälkeen.

Sen jälkeen olen tosin varonut visusti tahmeita paikkoja.

Elise Tykkyläinen

Kirjoittaja on helsinkiläinen juontaja ja freelancetoimittaja.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSITTEESEN JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI

JOURNALISTILIITON UUDEN JÄSENEEN REKRYTOINNISTA SAA JATKOSSA LAHJAKORTIN

Manu Haapalainen, teksti • Heli Saarela, kuva

Journalistiliitto ottaa käyttöön jäsenyyden suosittelun. Liiton valtuusto hyväksyi Helsingin Seudun Journalistien (HSJ) esityksen suosittelusta kokouksessaan 28. marraskuuta.

”Paras suosittelija liitolle on joku liiton jäsen”, aloitteen valtuustolle esitelty HSJ:n **Ilja Ojala** sanoi.

Journalistiliiton kokeilussa uuden jäsenen liittoon houkutelut suosittelija saa korvaukseksi onnistuneesta rekrytoinnista lahjakortin.

”On mahdollista, että jäsenet käyttävät jatkossa suosittelukokeilua hyväksi ja rekrytoivat tuhansia uusia jäseniä”, HSJ:n **Lauri Nuoska** maalaili puheenvuorossaan.

”Toivottavasti näin käy!”

Vastaavanlaista suosittelua käyttävät muista ammattiliitoista muun muassa Tehy, Pam, Pro, JHL ja Talentia. HSJ:n aloitteen mukaan kokemukset suosittelusta ovat näissä liitoissa olleet hyviä, ja siitä

on tullut merkittävä jäsenhankinnan tapa.

JOURNALISTILIITON HALLITUS PUOLSI HSJ:n aloitetta. Hallituksen vastauksen esitellyt Journalistiliiton palvelujohtaja **Simon Huldén** huomautti kuitenkin, että suosittelua käyttävät liitot ovat tehneet vain vähän analyysiä sen tehosta. Hänen mukaansa on epäselvää, kuinka suuri osa suosittelun kautta liittyneistä olisi liittynyt ammattiliittoihin muutenkin.

Journalistiliiton suosittelukokeilun kohteeksi otetaan kaikki potentiaaliset jäsenet opiskelijoita lukuun ottamatta. Huldénin mukaan liitto tavoittaa alan opiskelijat jo nyt hyvin. Kampanjan kohteena ovat erityisesti freelancerit ja viestijät.

Vuonna 2023 Journalistiliittoon liittyi Huldénin mukaan 521 työsuhteista ja freelanceria. Mikäli heistä esimerkiksi kolmasosa olisi liittynyt suosittelun myötä, kampanjan kustannukset olisivat olleet 20 euron lahjakortilla noin 3800 euroa

vuodessa. Tavoitteena on, että kampanja maksaa itsensä takaisin.

Valtuusto seuraa suosittelun tehoa ja päättää sen jatkosta vuoden 2026 kevätkokouksessaan.

VALTUUSTO KESKUSTELI jäsenhankinnasta pitkään. Kokouksessa vierailijana puhunut Mannerheimin lastensuojeluliiton vapaaehtoistyön johtaja, järjestöjen jäsenhankintaa laajasti tutkinut **Tapani Tulkki** korosti esityksessään juuri jäsenhankinnan tärkeyttä.

”MLL:lle on jäänyt isoja jäsenmääriä aktiivisista jäsenhankintakampanjoista”, Tulkki sanoi.

Tulkki korosti puheenvuorossaan, että uusien jäsenten hankkiminen on liitolle vielä tärkeämpää kuin nykyisten jäsenten pysyminen. Liitosta eroamisista ei voi täysin estää.

”Jäseniä poistuu joka tapauksessa aina”, Tulkki sanoi. ●

TEKIJÄNOIKEUKSISTA ON VAIKEA NEUVOTELLA ILMAN TIETOA TEOKSEN TUOTOISTA

Journalistiliiton tekijänoikeusvaliokunta toteutti liiton jäsenille tänä syksynä kyselyn, jossa selvitettiin muun muassa jäsenten tekemiin tekijänoikeutta koskeviin sopimuksiin liittyviä ongelmakohtia ja toiveita.

Kyselyn vastausmäärä jäi alhaiseksi, mutta vastauksista nousee esiin muutama merkittävä signaali.

Tekijänoikeuslaki on edellyttänyt huhtikuusta 2023 alkaen, että oikeutensa toiselle, esimerkiksi työnantajalleen luovuttaneella teoksen tekijällä on oikeus saada sopimuskumppaniltaan kattavaa ja ajantasaista tietoa teoksen hyödyntämisestä ja siitä saadusta tulosta.

Reilusta sadasta vastanneesta yli 80 ei ollut koskaan edes pyytänyt tietoja. Avoimuusvelvoite ei siis ole niin sanotusti lyönyt vielä läpi tekijänoikeusmarkkinoilla.

Tietoja esimerkiksi myyntituloista ovat ennenkin saaneet ne, joilla on rojaltisopimukset. Ne määrittelevät yleensä sen, mitä tietoja rojaltin eli myyntituloista riippuvan korvauksen maksajan on annettava maksun perusteesta.

Nyt laki määrittelee, että tietoa on annettava kaikille, joiden teoksesta sopimuskumppanilla on ollut tuloja. Tekijän tulee saada tiedot teoksen hyödyntämisestä, siitä syntyneistä tuloista ja tekijälle maksettavasta korvauksesta kaikkien hyödyntämistapojen osalta. Velvoite perustuu DSM-tekijänoikeusdirektiiviin.

AVOIMUUS TEOSTEN KÄYTÖSTÄ on tärkeä kaikille aloille, joilla liiton jäsenet työskentelevät. Jos lehtikustantaja saisi tuloja esimerkiksi aineiston luovuttamisesta tekoälyn kehittäjälle, olisi tekijällä oikeus asianmukaiseen osuuteen siitä tulosta, mitä kus-

tantaja saisi. Ilman tietoa aineiston hyödyntämisestä tekijän asianmukaista osuutta on mahdoton määritellä.

Audiovisuaalisella alalla on käynnissä opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama hanke, jossa on selvitetty alan raportointikäytäntöjä ja pyritään yhteistyössä luomaan toimivia raportointikäytäntöjä alalle. Tätä kirjoitettaessa keskusteluissa on tosin noussut esiin enemmän kysymyksiä kuin vastauksia.

Tekijöiden sopimuskumppaneilla eli esimerkiksi kustantajilla ja tuotantoyhtiöillä on osittain ymmärrettävätkin intressit pyrkiä rajoittamaan tiedonsaantioikeutta. Yritykset haluavat varjella liikesalaisuuksia ja minimoida tietojen antamisesta aiheutuvat hallinnollisen vaivan ja kustannukset.

TEKIJÄT TAAS TOIVOVAT mahdollisimman suurta avoimuutta kaikille, joiden tekijänoikeuksia liiketoiminnassa hyödynnetään. Tiedot tulisi antaa automaattisesti ilman, että tekijän tarvitsee kysellä perään.

Liiton jäsenkyselystä käy ilmi, että moni jäsenistä on tavalla tai toisella tyytymätön saamiinsa tekijänoikeuskorvauksiin. Avoimuusvelvoitteen mukaiset tiedot olisivat ratkaisu siihen, että tekijä voisi arvioida saamaansa korvausta myös sopimuskumppaninsa näkökulmasta.

Sen lisäksi, että avoimuus voi auttaa tekijöitä joissain tilanteissa saamaan parempia tekijänoikeuskorvauksia, se voi auttaa myös ymmärtämään, miksi pienempi korvaus joissain tilanteissa on perusteltu.

Riittävä tiedonsaanti on onnistuneen neuvottelun perusedellytyksiä. Tämä koskee kaikkea neuvottelutoimintaa, ei pelkästään tekijänoikeuksista neuvottelemista. ●

Sanna Nikula ● Kirjoittaja on Journalistiliiton juristi.

SANOMALEHTIMIEN - JOURNALISTIN
SUOMEN SANOMALEHTIMIEN LIITON JA JÄSENISTÄ
JULKAISUJA VÄR JOURNALISTIN HISTORIAA
N:o 8 • JOULUKUU 1959 • 34 VUOSIKERTA • N:o 8 • DECEMBER 1959 • 34 ARKANGEN

Joulu ja hiljaisuus

Suomen sähä, miten pitkä pyhäkiä kirjeiden kirjoitus...
Tämä on...
Tämä on...
Tämä on...

Ou todellisuudessa...
Tämä on...
Tämä on...
Tämä on...

Sanomalehtimiehen numerossa 8/1959 julkaistiin Aamulehden päätoimittajan "joulusaarna". Jaakko Hakala oli työskennellyt myös sotilaspastorina.

"Mitään tekemättömyyden siunaus" ilahdutti päätoimittajaa

Saahan nähdä, miten pitkänä pyhinä käy tavallisen nykyajan ihmisen, joita me olemme pahimmassa potenssissa", **Jaakko Hakala** pohti *Sanomalehtimiehessä* 8/1959.

"Tänä joulunahan päivälehdille tulee neljän päivän tauko, mitään tekemättömyyden siunaus, kumma hiljaisuus, jonka on ihan outoa varsinkin sille, joka työkseen rientää kiire perässään päivästä päivään."

Tuolloin *Aamulehden* päätoimittajana työskennellyt Hakala oli myös pappi.

"Etukäteen sitä odottaa, mutta pelkää, että keskellä tätä terveellistä ja parantavaa ulkonaistakin rauhaa saattaa huomata menettäneensä kyvyn olla hiljaa."

Hakalan mielestä Suomi kaipasi kipeästi "rauhaa maassa".

"Emmekä me voi henkilökohtaisesti lykätä tätä vaatimusta ja tarvetta toisten niskaan, vaan tunnustaa suoraan, että tällä sanomalla on paljon puhuttavaa juuri meille, elleikään ehkä suurimmille riidan rakentajille, niin sen melkoisille levittäjille kuitenkin.

Kun tämä joulunpyhien ulkonainen hiljaisuus nyt tulee ja sen rauha laskeutuu kiireisiin toimituksen huoneisiin, se on meille sittenkin lahja."

Marja Honkonen

Kahden maakunnan pilapiirtäjä

PILAPIIRTÄJÄ KALEVI LAALO
19.3.1943 KIRVU – 4.8.2024 NASTOLA

Pilapiirtäjä **Kalevi Laalo** kuoli 81-vuotiaana. Kerberos-nimimerkillä toiminut Laalo syntyi Karjalan Kirvussa vuonna 1943 ja kasvoi evakossa Laviolla Satakunnassa. Hän opiskeli tiedotusoppia Tampereen yliopistossa ja toimi urallaan tiedotuspäällikkönä Asko-Upolla ja Suomen Kuorma-autoliitossa sekä *LVI-mies*-lehden päätoimittajana.

Ensimmäiset piirroksensa Laalo sai julki työskennellessään *Kansan Lehdessä* vuonna 1963. Nimimerkin Kerberos hän otti käyttöönsä 1970-luvulla.

Päätoimiseksi pilapiirtäjäksi Laalo päätyi 1993, kun hän ryhtyi tekemään kolme piirrosta viikossa *Etelä-Suomen Sanomiin*. 2000-luvulla samoja piirroksia alkoi julkaista myös *Satakunnan Kansa*, jonne Laalo teki lisäksi yhden piirroksen viikossa paikallisista aiheista. Hän

piirsi myös 1997 alkaen viiden vuoden ajan *Nykypäivään*. Viimeinen *Etelä-Suomen Sanomien* piirros ilmestyi keväällä 2022.

Kerberoksen piirroksista julkaistiin viisi kokoomakirjaa vuosina 1998–2017. Uransa parhaana Laalo piti piirrosta WTC-iskujen jälkeen 2001, jossa susi toteaa: ”Ihminen on ihmiselle ihminen”.

Harrastuksenaan Laalo laati laulunäytelmiä. Sellaiset syntyivät muun muassa presidentti **Urho Kekkosesta** ja Laalon esikuvasta **Kari Suomalaisesta**.

Jyrki Vainio

Kirjoittaja on Kalevi Laalon piirtäjäkollega.

LADUNRAIVAAN
PAIKKA AUKI KEMIJÄRVELLÄ!

**Etsimme kunnianhimoista
päätoimittajaa Koti-Lappiin**

Kiinnostuitko? Hienoa!
Voit jättää hakemuksesi 15.12.2024
mennessä osoitteessa hillagroup.fi/tyopaikat

hilla
group

Koti-Lappi
OSA HILLA GROUPIA

Ulkomaalaistaustainen journalisti!

Viestintä ja Kehitys -säätiö Vikes järjestää ensi vuonna Praktikantit-mentorointiohjelman, johon valitsemme 10–15 ulkomaalaistaustaista toimittajaa vahvistamaan työelämätaitojaan Suomessa.

Kokoonnumme lauantaisin kahdeksan kertaa helmi–syyskuussa 2025.

Hae mukaan 8.1.2025 mennessä.

Hakuohjeet: www.vikes.fi

**HYVÄÄ JOULUA
JA ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA 2025**

**GOD JUL OCH
GOTT NYTT ÅR 2025**

KOKOUKSET

RTTL ry:n syysedustajakokous

Radio- ja televisiotoimittajien liiton RTTL:n syyskokouksessa käsitellään sääntömääräisten asioiden lisäksi liiton strategiaa ja valitaan liitolle puheenjohtajisto ja hallitus vuosille 2025–2026. Lisäksi käsitellään mahdolliset aloitteet.

Aika: Pe 13.12. klo 15

Paikka: Sofia Helsinki, Lyhtysali, Sofiankatu 4 C, Helsinki

Lisätiedot: rttl@yle.fi

Järjestäjä: RTTL

KOULUTUKSET

Työelämän tekoäly -webinaari

Tutustu Copilot-tekoälyn Eduhousen tuottamassa webinaarissa. Koulutus tarjoaa yleiskatsauksen Copilotin käyttöön Office-sovellusten, kuten Wordin, Excelin, PowerPointin, OneNoten ja Teamsin kanssa. Kurssin tavoitteena on auttaa osallistujia ymmärtämään kuinka Copilot-tekoäly voi auttaa tekstin tuottamisessa, analysoinnissa ja muotoilussa. Webinaarin vetää **Esa Riutta**. Osallistujilta ei odoteta aiempaa kokemusta Copilot-tekoälystä.

Aika: Ti 28.1. klo 9–12

Paikka: Teams

Ilmoittautumiset: Ilmoittautuminen alkaa pe 8.1. klo 10. Paikkoja on rajoitetusti.

Lisätiedot: journalistiliitto.fi/tapahtumat

Järjestäjät: SJL ja Eduhouse

MUUT

Elokuva- ja mediatyöntekijöiden pikkujoulet

Suomen elokuva ja mediatyöntekijöiden edunvalvontayhdistyksen SET:n järjestämät, kaikille elokuva-, televisio- ja media-alan työntekijöille sekä opiskelijoille tarkoitetut pikkujoulet tulevat taas. Tervetuloa!

Aika: La 25.1.2025 klo 18

Paikka: Kinos Rentals, Henry Fordin katu 6, Helsinki

Lisätiedot: Tarkemmat tiedot tapahtumasta tulossa myöhemmin.

Järjestäjä: SET

Henrik Tikkasen Helsinki -näyttely

Henrik Tikkasen (1924–84) ura oli merkittävä niin kirjailijana, toimittajana kuin kuvittajanakin. Mediamuseo Merkin näyttely esittelee Tikkasen kuvituksia Helsingistä ja samalla kaupungin 50 vuodessa tapahtuneita muutoksia. Tikkanen teki *Hufvudstadsbladetin* ja *Helsingin Sanomien* valtavan määrän kuvittamia kaupunki- ja matkareportaaseja, pakinoita ja aforismeja. Näyttely on toimittajakirjailija **Ville Hännisen** ja graafikko **Ville Tietäväisen** kuratoima.

Aika: 16.3.2025 saakka

Paikka: Merkki-museo, Ludviginkatu 2–4, Helsinki

Lisätiedot: merkki.fi

KUVA: HEIDI PIIRONEN

In Case Of Loss / sitten haluaisin laulaa, omakuva Stills from 16 mm film, mordance technique

Matka pään sisälle ja sen ulkopuolelle

Lehtikuvaajana tunnetuksi tullut, palkittu valokuvaaja **Heidi Piironen**, 46, lopetti pari vuotta sitten työt *Helsingin Sanomien* palveluksessa. Hän vaihtoi lehtikuvat taiteeseen ja käänsi huomion itseensä.

Muutoksen tuloksena syntyi pitkän uran kokemuksista ja eletystä elämästä ammentava, kokeellista elokuvaa, valokuvaa, runoutta ja äänitaidetta yhdistävä näyttely, jonka keskeisinä teemoina ovat kaikkia ihmisiä koskettavat, mutta usein piilotetut tunteet, kuten viha, aggressio – ja rakkaus.

Piironen irtisanoutui vakituisesta työstä, koska halusi uudistua.

”Ehdin työskennellä lehtikuvaajana yli 20 vuotta, ja kaipasin muutosta. Meillä on vain tämä yksi elämä, ja haluan tehdä tätä työtä ja luoda tarinoita monella eri tavalla”, Piironen kertoo.

Heidi Piironen: In Case of Loss / sitten haluaisin laulaa –valokuvanäyttely Rauman taidemuseossa 26.1.2025 saakka.

Muista myös!
Journalistikoulutus
Suomessa täyttää
sata vuotta

Suuret juhlat
Tampereen yliopistolla
3.10.2025

Tekstifestivaalit Helsingissä

Kirjallisuusyhteisö Tekstin talo järjestää tammikuussa ensimmäisen Tekstifestivaalin Helsingissä. Se yhdistää kirjallisuuden, käännökset, kritiikin ja esittävän taiteen ainutlaatuisiksi tekstikulttuurin tapahtumaksi. Ohjelmassa on muun muassa kirjailijahaastatteluja, kirjoittamistyöpajoja ja kirjallisuusteemaisia iltaklubeja. Festivaalin ohjelma julkaistaan joulukuussa 2024. Valtaosa ohjelmanumeroista on maksuttomia, ja ohjelmaa myös striimataan.

Aika: 23.–25.1.2025

Paikka: Tekstin talo, Lintulahdenkatu 3, Helsinki

Lisätiedot: tekstintalo.fi

Järjestäjä: Tekstin talo

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Siltasaarenkatu 18 A, 7.krs.
00530 Helsinki
Broholmstgatan 18 A, 7 vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
journalistiliitto.fi
journalistforbundet.fi

A-KASSA / A-KASSAN
A-kassa.fi, 020 690 455
finka.fi, (09) 8689 400

SUOMEN
JOURNALISTILIITTO
FINLANDS
JOURNALISTFÖRBUND

Maaria Ylikangas, 46

- Kirjallisuuskriitikko, esseisti, vapaa kirjoittaja.
- Kirjoittaa *Helsingin Sanomiin*, *Kansan Uutisiin* ja kulttuurilehtiin.
- Opettaa Kriittisessä korkeakoulussa.
- Esikoistietokirja *Kritiikistä* (S&S) ilmestyy keväällä 2025. Toimittanut esseeantologian *Säihkyvät utopiat – esseemixtape* (2022) yhdessä *Aurora Ala-Hakulan* ja *Arja Karhumaan* kanssa.
- Koordinoi Suomen arvostelijain liiton Kritiikki näkyy! -hanketta (2020–2023) ja päätoimitti *Nuorta Voimaa* (2015–2020).

Maaria Ylikangas pitää osan arvioimistaan kirjoista ja kierrättää osan. Isokokoisia hän pitää tilaisista harvoin, mutta Marraseliö sai jäädä. "Se on kirja, joka saattaa vaikuttaa siihen, mitä tulevana vuosina odotan kirjallisuudelta." Kuvassa myös koira Tuhka ja kissa Tauno.

Maaria Ylikangas pohti, katseli, googlasi ja tutki voidakseen arvioida Marraseliön

Kuvataidekriitikko Sanna Lipposen valinta

"Kritiikki ja sen tekijät ansaitsevat mielestäni enemmän näkyvyyttä ja arvostusta. Kirjallisuuskriitikko **Maaria Ylikangas** on paneutunut lukija ja kirkas ajattelija, mikä välittyy esimerkiksi *Helsingin Sanomien* julkaisemasta **Anna-Kaari Hakkaraisen** *Marraseliö*-romaanin (Tammi) arviosta. Pidän siitä, miten Ylikangas päivälehtikritiikissään haastaa lukemaansa teosta, itseään ja lukijaakin. Teksti elää ja hengittää myös itsenäisenä oliona, vaikka on hyvin tiiviissä suhteessa käsittelemäänsä teokseen. Usein Ylikangas hyödyntää tätä tiivistä suhdetta myös peilaamalla teosta käyttämässään kielessä sekä tekstin jäsentelyssä ja etenemisessä. Hänen arvioitaan on ilo lukea."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Nina Erho, teksti • Katja Tähjä, kuva

Kun kirjallisuuskriitikko **Maaria Ylikangas** ryhtyy lukemaan arvioitavaa kirjaa, hän alkaa myös pohtia kritiikkitekstin näkökulmaa. **Anna-Kaari Hakkaraisen** *Marraseliö*-romaanissa (Tammi) tehtävä oli vaikea, koska kirjassa on "ylettömän paljon materiaalia".

"Kirjan kaikkien tasojen luetteleminen tuntui kömpelöltä, mutta kovin kapea näkökulma olisi jättänyt lukijan vaille olennaista tietoa. Lopulta tuntui luontevalta viedä katse omaan lukuprosessiin eli siihen, miten kirja jää mieleen, ja avata sen sisältöä sitä kautta", Ylikangas sanoo.

Marraseliö on taidemaaailmaan sijoittuva ihmissuhdekuvaus, jonka kertoja, nainen, ajautuu itseään paljon vanhemman "miesneron" valtaan.

Ylikankaan arvio kirjasta julkaistiin *Helsingin Sanomissa* syyskuussa. Tekstin alussa ja lopussa Ylikangas pohtii kirjan lukemisen jälkeisiä tunnelmiaan. Itse teoksesta hän kirjoittaa: "*Marraseliössä* on kaikki, mitä kirjallisuudessa rakastan: elävä taidesuhde, vaihteleva muoto, tekstiä eteenpäin vievä energia".

Ylikankaan mielestä minämuodolla on kulttuurikritiikissä paikkansa, koska kriitikon näkemys on tekstissä joka tapauksessa läsnä. Tällä kertaa minämuoto tarjosi myös tavan kehua erittäin mieleistä kirjaa muutoin kuin tuotteena.

"En halunnut kirjoittaa, että 'tässä on vuoden paras romaani' – ikään kuin kyseessä olisi joku romaanien kisa", Ylikangas sanoo.

Ylikankaan tekstin minäkertoja ja vuoroin virtaava, vuoroin pysähtelevä tyyli kaiuttavat Hakkaraisen kirjaa. Kirjan ja arvion yhtenevyys ei ole hänestä välttämätöntä, mutta joskus vaikuttava teos tarttuu lukijaansa kuin murre, jota ihmiset ympärillä puhuvat.

"Mutta vaikutus haihtuu viimeistään, kun lähtee lukemaan seuraavaa kirjaa."

Marraseliö teetti Ylikankaalla paljon työtä. Hän luki 670 sivua. Hän googlasi kirjan nimeä ja taideviittauksia ja tutkiskeli siinä keskeistä *metamodernistinen romaani* -käsitettä pystyäkseen selittämään sen lyhyesti arvioissa. Hän katsoi **Ingmar Bergmanin** *Persona – naisen naamio* -elokuvan, joka on yksi kirjan tasoista. Hän selaili Hakkaraisen muita romaaneja.

Pitkällä aikavälillä työläät ja vähemmän työläät kritiikit tasapainotavat toisiaan, mutta yleisesti taustatyö näkyy kritiikin palkkioissa huonosti, Ylikangas sanoo.

"Etenkin laajempi taustatyö on sellaista, minkä palkkion maksaja ei ajattele kuuluvan mukaan. Mutta kyllä se kuuluu." •

LÖÖPPI-PUTIN

Suomalais-ukrainalainen suunnittelija Valeria Gasik on tehnyt selvitystä iltapäivälehtien uutisoinnista.

